

#WEARENATO

NATO: Naše bezpečnost

Výukový materiál pro učitele
středních škol

Petr **Boháček** (ed.)

Michal **Bokša**

Jakub **Kufčák**

Jonáš **Syrovátka**

AMO.CZ

NATO: Naše bezpečnost

NATO: Naše bezpečnost

Výukový materiál pro učitele středních škol

Editors – PETR BOHÁČEK

Autoři – PETR BOHÁČEK, MICHAL BOKŠA, JAKUB KUFČÁK,
JONÁŠ SYROVÁTKA

Peer-review – MATÚŠ HALÁS, PAVLÍNA JANEBOVÁ

Korektury – KAROLÍNA PODOBOVÁ

Tisk – VYDAVATELSTVÍ KUFR, S.R.O. – TISKÁRNA

Tato publikace vznikla s podporou Odboru veřejné diplomacie NATO.

Další výukové materiály, videa a prezentace najdete na adrese

www.nasebezpecnost.cz.

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné nebo elektronické publikace nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele.

Názory vyjádřené v textu nejsou oficiálním stanoviskem AMO.

ASOCIACE PRO MEZINÁRODNÍ OTÁZKY (AMO)

Žitná 608/27

CZ 110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 813 460

info@amo.cz

www.amo.cz

© AMO 2018

ISBN 978-80-87092--63-7 (tištěná verze)

ISBN 978-80-87092--64-4 (pdf verze)

Obsah

01 CO JE NATO	1
Severoatlantická smlouva	4
Strategická koncepce NATO	6
Struktura a velení	7
Vznik a vývoj	8
02 NAŠE BEZPEČNOST	11
Mezinárodní bezpečnost	14
Informační bezpečnost	17
Regionální hrozby	18
03 NATO DNES	21
Politika odstrašení a protiraketová obrana	24
Reakce na zhoršení situace na východním křídle NATO	25
Kybernetická bezpečnost	27
Regionální nestabilita, migrace a terorismus	27
04 ČESKÁ REPUBLIKA V NATO	29
České zapojení v misích NATO	33
Češi v NATO	36
05 ČESKÉ ZÁVAZKY	41
06 KONTROVERZE	49
NATO na Balkáně: Nelegální, ale legitimní užití síly a nezávislost Kosova	51
Operace NATO v Libyi: Nezbytné zabránění genocidě, nebo nelegální změna režimu?	53
Vztahy NATO-Rusko: od sporu o rozšiřování NATO k anexi Krymu	55
AUTOŘI	59
AMO	61
ZDROJE	63

01

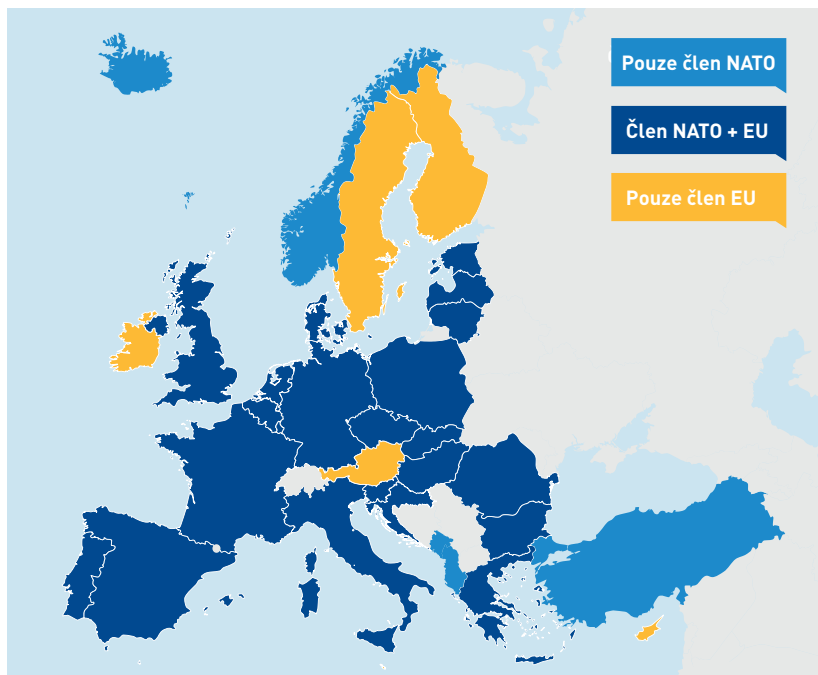
Co je NATO

Co je NATO

V této kapitole se seznámíme s historií, strukturou a hlavními principy fungování NATO. NATO je politicko-vojenská (politici řídí vojáky) organizace založená na jednomyslnosti a nedělitelnosti společné bezpečnosti.

Organizace Severoatlantické smlouvy (zkráceně NATO dle anglického názvu North Atlantic Treaty Organization, v češtině se používá také Severoatlantická aliance nebo pouze Aliance) je institucí kolektivní obrany, jejíž členové se zavazují společně bránit proti případnému útoku. Jejím hlavním cílem je chránit svobodu a bezpečnost svých členů v souladu se zásadami Charty Organizace

Mapa členů Severoatlantické aliance a Evropské Unie

Zdroj: Wikimedia commons

spojených národů (OSN), která ustavuje základní principy mezinárodních vztahů, jako jsou princip suverenity a rovnosti mezi státy nebo zákaz užití síly při řešení mezinárodních sporů.

Jako poučení z první i druhé světové války Aliance propojuje bezpečnost Severní Ameriky s bezpečností Evropy, čímž vytváří zásadní prvek transatlantické vazby. NATO je postaveno na myšlence sdílených hodnot demokracie, svobody jednotlivce, lidských práv a právního státu. Aliance tak není pouze vojenským a politickým paktem, ale i společenstvím sdílených hodnot. Členství v Alianci znamená přijetí náročných závazků a odpovědnosti, stejně tak ale poskytuje i mnoho výhod a záruku bezpečnosti.

Jak v minulosti Severoatlantická aliance několikrát prokázala, nejenže je schopna úspěšně hájit bezpečnost a zajistit obranu svých členů (jako v době studené války nebo po teroristických útocích na USA 11. září 2001), ale stejně tak dokáže velmi efektivně zasáhnout ve prospěch plnění mírových dohod nebo budování stability. Zapojení NATO například umožnilo po skončení studené války stabilizaci Balkánu prostřednictvím misí SFOR v Bosně a Hercegovině či KFOR v Kosovu.

SEVEROATLANTICKÁ SMLOUVA

Zakládajícím dokumentem NATO je **Severoatlantická smlouva**, která byla podepsána 4. dubna 1949 ve Washingtonu D. C. (proto je někdy označována také jako Washingtonská smlouva). V ní se Aliance přihlašuje k urovnávání mezinárodních sporů mírovými prostředky, vytváření podmínek pro stabilitu a blahobyt či posilování přátelských mezinárodních vztahů. Nejvýznamnější částí této smlouvy je článek 5, který představuje základ závazku ke společné obraně:

“

„Smluvní strany se dohodly, že ozbrojený útok proti jedné nebo více z nich v Evropě nebo Severní Americe bude považován za útok proti všem, a proto odsouhlasily, že [...] neprodleně [každá z členských zemí] podnikne sama a v souladu s ostatními stranami takovou akci, jakou bude považovat za nutnou, včetně použití ozbrojené síly, s cílem obnovit a udržet bezpečnost severoatlantické oblasti. [...]“

Právě díky myšlence, že „... útok proti jedné nebo více z nich v Evropě nebo Severní Americe bude považován za útok proti všem...“, vzniká základní pilíř Aliance, který je postaven na kolektivní obraně a na nedělitelnosti obrany a bezpečnosti euroatlantického prostoru. Článek 5 je symbolem solidarity posilující soudržnost

Zasedání Severoatlantické rady: 16. prosince 1957, Paříž.

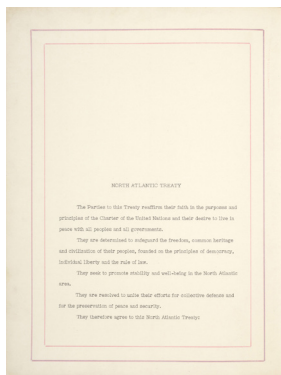
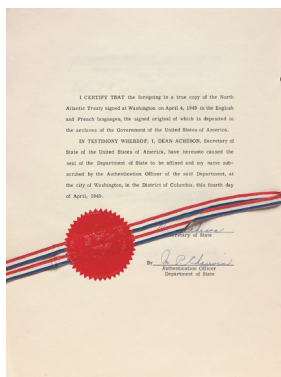

Zdroj: Severoatlantická aliance

Severoatlantické aliance. Byl v historii aktivován jednomyslným rozhodnutím Severoatlantické rady pouze jednou, a to po 11. září 2001, kdy al-Káida ze své základny v Afghánistánu provedla teroristický útok na Spojené státy americké.

Článek 5 je závazný pro všechny členy Aliance. Je však důležité si uvědomit, jaké povinnosti z něj reálně pro členské státy NATO vyplývají. Při jeho uplatnění mohou spojenci, v souladu s Chartou OSN, poskytnout napadenému členu Severoatlantické aliance takovou pomoc, jakou uznají (samostatně i kolektivně) za vhodnou. **Uplatnění článku 5 však nutně neznamená okamžité použití vojenské síly. Ať už se členové Aliance rozhodnou napadenému spojenci poskytnout vojenskou nebo nevojenskou pomoc, cílem nadále zůstává obnovení a udržení bezpečnosti severoatlantického prostoru.** Kompromisní podoba článku 5 je odrazem neshod v tom, jak by měl být závazek plynoucí z článku 5 uplatněn. Zatímco evropské země usilovaly o definici, která by v případě jejich napadení automaticky do konfliktu zapojila USA, Spojené státy se snažily o zachování prostoru pro případné diplomatické manévrování. Právě s ohledem na podobu článku 5 je třeba zdůraznit i článek 3, který členským státům předepisuje závazek „udržovat a rozvíjet svou individuální i kolektivní schopnost odolat ozbrojenému útoku“. Ačkoliv kolektivní úsilí čelit případným hrozbám je základním stavebním prvkem Aliance, členství v ní neznamená, že státy přestanou budovat národní schopnosti nebo rezignují na ambice řešit

Originál severoatlantické smlouvy

*Zdroj: U.S. Diplomacy Center
exhibition page*

Naskenovaný originál Severoatlantické smlouvy

[https://www.nato.int/
ebookshop/video/
declassified/doc_files/
TREATY](https://www.nato.int/ebookshop/video/declassified/doc_files/TREATY)

hrozby i samostatně „... stálou a účinnou svépomocí...“. Odpovědnost a závazky jdou ruku v ruce s výhodami členství v NATO. Myšlenka článku 3 zůstává aktuální také proto, že v současnosti velké množství členských států dlouhodobě šetří na vlastní bezpečnosti a vojenských schopnostech. Jelikož je Severoatlantická aliance postavena na myšlence kolektivního úsilí, respektive kolektivní obrany (článek 5), měly by individuální členské státy – včetně České republiky – usilovat o to, aby Alianci posilovaly a aktivně k naplňování jejich funkcí přispívaly.

STRATEGICKÁ KONCEPCE NATO

Dokumentem, kterým Aliance přizpůsobuje Severoatlantickou smlouvu současným podmínkám, je strategická koncepce NATO. Tento dokument nastiňuje aktuální vrcholnou politickou strategii NATO a vymezuje tak základní rámec fungování NATO ve střednědobém horizontu s ohledem na aktuální úkoly a výzvy. Veřejnosti také přibližuje a vysvětluje důvody existence NATO a potenciálním nepřítelům otevřeně říká, jaké jsou zájmy NATO, které chrání. Současná strategická koncepce byla schválena členskými státy na summitu v Lisabonu v roce 2010 a nese podtitul „Aktivní angažovanost, moderní obrana“. Třemi hlavními cíli NATO dnes jsou:

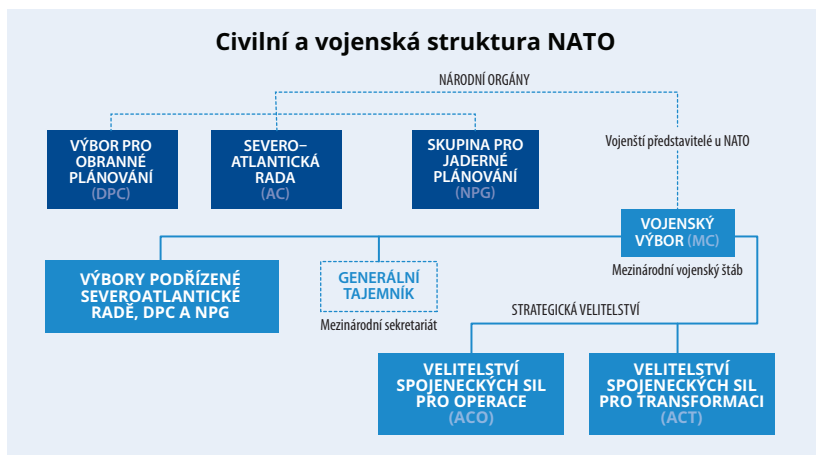
- kolektivní obrana,
- kooperativní bezpečnost ¹
- a zvládání krizí.

1) Kooperativní bezpečnost je založena na dialogu a spolupráci s nečlenskými státy. Jejím smyslem je předcházení vzniku nepřátelství a zlepšení bezpečnostního prostředí pro všechny.

STRUKTURA A VELENÍ

Za téměř 70 let existence vybudovalo NATO k naplňování svých cílů rozsáhlou organizační strukturu, jejíž úlohou je budovat obranyschopnost a interoperabilitu (tedy schopnost společně bojovat) vojsk členů Aliance. Ta zahrnuje řadu vojenských velitelství, civilních i vojenských výborů, specializovaných úřadů či center excelence. Z pohledu fungování NATO klíčovou roli zastávají především Severoatlantická rada a Vojenský výbor.

Struktura velení NATO

Zdroj: Severoatlantická aliance

Severoatlantická rada (North Atlantic Council – NAC)

Představuje nejvyšší rozhodovací orgán Aliance, ve kterém jsou zastoupeny všechny její členské státy. **Rada je složena především ze stálých zástupců na úrovni velvyslanců, kteří se schází nejméně jednou týdně.** Může rovněž jednat na úrovni ministrů zahraničních věcí, ministrů obrany či na úrovni nejvyšších představitelů členských států – prezidentů nebo předsedů vlád. Takovému setkání se říká summit. Koná se zpravidla jednou za dva roky a určuje další směřování NATO v krátkodobém výhledu. Jelikož je Severoatlantická aliance postavena na suverenitě a rovnosti všech jejích členů, má každý alianční stát jeden hlas a všechna rozhodnutí musí být odsouhlasena jednomyslně. Zasedání Severoatlantické rady předsedá generální tajemník, který zároveň plní funkci hlavního mluvčího Aliance.

Vojenský výbor (Military Committee – MC)

Představuje nejvyšší vojenský orgán Aliance. Jeho hlavní úlohou je poskytovat doporučení a napomáhat Severoatlantické radě při výkonu jejích činností. Předkládá politickým orgánům Aliance taková doporučení, která vnímá jako nezbytná pro efektivní obranu euroatlantického prostoru – především v otázkách vojenské koncepce a strategie. Členy Vojenského výboru jsou vyšší vojenští důstojníci z jednotlivých členských států (obvykle na úrovni generálů nebo admirálů). Jeho zasedání vede zvolený předseda (Chairman of the Military Committee – Předseda Vojenského výboru). Obdobně jako Severoatlantická rada se i Vojenský výbor schází pravidelně na vyšší úrovni náčelníků generálních štábů. Pod Vojenský výbor spadají dvě strategická vojenská velitelství NATO: Velitelství spojeneckých sil pro operace (Allied Command Operations – ACO) sídlící v belgickém Monsu a Velitelství spojeneckých sil pro transformaci (Allied Command Transformation – ACT) sídlící v americkém Norfolku.

179. zasedání Vojenského výboru vedeného jeho předsedou generálem Petrem Pavlem

Zdroj: Severoatlantická aliance

VZNIK A VÝVOJ

Počátek NATO spadá do období, v němž sílil ideologický a mocenský konflikt mezi tzv. Východem a Západem. Do této doby patří i historické události jako fultonský projev, vyhlášení Trumanovy doktríny či první berlínská blokáda. Obavy západoevropských států z potenciální vojenské expanze Sovětského svazu (SSSR) a další sovětizace Evropy, zejména po převzetí moci v Československu komunisty v únoru 1948, značně přispěly ke snahám vytvořit nový systém kolektivní obrany.

Ve snaze o silnější zapojení Spojených států amerických do evropského bezpečnostního systému začala jednání mezi 12 západními státy (Belgie, Dánsko, Francie, Island, Itálie, Kanada, Lucembursko, Nizozemsko, Norsko, Portugalsko, Spojené království, Spojené státy americké), která vyvrcholila 4. dubna 1949 podpisem Severoatlantické smlouvy zakládající Severoatlantickou alianci. Lord Ismay, první generální tajemník NATO, tehdy funkci a roli nové Aliance shrnul takto: „Úkolem NATO je udržet Američany v Evropě, Rusy mimo Evropu a Němce při zemi.“ V průběhu studené války pak Aliance prošla řadou proměn politických i vojenských.

Do NATO se postupně hlásily další státy a tak se postupně rozšiřovalo. Poprvé již v roce 1952, kdy přistoupilo Řecko a Turecko. V roce 1955 se součástí Aliance stala Spolková republika Německo, s čímž nesouhlasil Sovětský svaz. Odpovědí byl vznik Varšavského paktu, jehož součástí se stalo i tehdejší komunistické Československo. Roku 1982 do NATO vstoupilo Španělsko. V rámci sjednocení Východního a Západního Německa se NATO v roce 1990 rozšířilo o území bývalé Německé demokratické republiky. **V roce 1999 se pak novými členy staly Česká republika, Maďarsko a Polsko.** V roce 2004 následovalo páté a doposud největší rozšíření o Bulharsko, Estonsko, Litvu, Lotyšsko, Rumunsko, Slovensko a Slovinsko. V rámci šestého rozšíření v roce 2009 přistoupila Albánie a Chorvatsko. Prozatím nejmladším členským státem je Černá Hora, která do NATO vstoupila v roce 2017.

KLÍČOVÉ OTÁZKY:

1. Ústředním článkem Severoatlantické smlouvy z roku 1949 je článek 5. Popiš, proč je významný a jakou roli plní.

2. Které tvrzení o Severoatlantické radě je nepravdivé?

- a. Nejvyšší jednání se koná jednou za dva roky.
- b. Rozhoduje se na základě jednomyslného konsenzu.
- c. Skládá se z náčelníků generálních štábů.
- d. Setkává se minimálně jednou týdně.

3. Jak se jmenuje dokument, který popisuje aktuální strategii NATO?

- a. Bezpečnostní strategie NATO
- b. Severoatlantická smlouva
- c. Politická směrnice ministrů obrany NATO
- d. Strategická koncepce NATO

ČETBA PRO STUDENTY

Co je NATO – Úvod do Severoatlantické aliance

„Co je NATO – Úvod do Severoatlantické aliance“, Odbor veřejné diplomacie NATO, 2012, https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_publications/20120905_what_is_nato_cz.pdf.

10 let členství České republiky v NATO

„10 let členství České republiky v NATO“, Ministerstvo obrany České republiky, 2009, ISBN: 978-80-7278-491-2.

Strategická koncepce obrany a bezpečnosti členů Organizace Severoatlantické smlouvy přijatá hlavami států a vlád v Lisabonu

„Strategická koncepce obrany a bezpečnosti členů Organizace Severoatlantické smlouvy přijatá hlavami států a vlád v Lisabonu“, Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 7. dubna 2011, https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/archiv/bezpecnostni_strategie_cr/aktivni_spoluprace_moderni_obrana.html.

Seznam komentářů k nové Strategické koncepci NATO

Seznam komentářů k nové Strategické koncepci NATO, natoaktual.cz, http://www.natoaktual.cz/strategicka-koncepce-05z-/na_analyzy.aspx?y=na_analyzy/strategicka-koncepce.html.

DOPORUČENÁ LITERATURA

Příručka NATO

Příručka NATO, Informační a tisková kancelář NATO, 2001, https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/archiv/nato_a_cr/publikace_o_nato/publikace_uradu_pro_tisk_a_informace/prirucka_nato_nato_handbook.html, ISBN 92-845-0173-3.

Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce

Petr Luňák, Západ: Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce, Libri, 1997, ISBN 80-85983-29-X.

Strategy and Organization in the Atlantic Alliance since 1950

Seth Johnson, How NATO Adapts – Strategy and Organization in the Atlantic Alliance since 1950, John Hopkins University Press, 2017, ISBN 9781421421988.

NATO: from regional to global security provider

Yonah Alexander, Richard Prosen (eds.), NATO: from regional to global security provider, Lexington Books, 2015, ISBN 9781498503686.

Beyond NATO: A New Security Architecture for Eastern Europe

Michael E. O'Hanlon, Beyond NATO: A New Security Architecture for Eastern Europe, Brookings Institution Press, 2017, https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2017/06/full-text_-beyond-nato.pdf, ISBN 9780815732570.

Jamie Shea's History Class

„Jamie Shea's History Class“, YouTube, https://www.youtube.com/playlist?list=PL_vlwQEsZABYXfxFICNRH-OpQgLCTfym3d.

02

Naše bezpečnost

Naše bezpečnost

Státy ztrácejí schopnost si bezpečnost zajistit samy. Klíčem k bezpečnosti, suverenitě a zajištění životních zájmů ČR je spolupráce a vzájemná závislost s našimi nejbližšími spojenci. Tato část popisuje dynamiku mezinárodního prostředí a hlavní bezpečnostní hrozby.

Základní dokument pro českou bezpečnostní politiku, Bezpečnostní strategie ČR (BS ČR), uvádí tři základní zájmy ČR:

- životní, které zahrnují suverenitu, demokracii, lidská práva a svobodu obyvatel;
- strategické, jako je stabilita a bezpečnost euroatlantického prostoru či soudržnost a efektivnost EU a NATO, které umožňují naplnění životních zájmů;
- další významné, jejichž prosazování může posílit společnost vůči bezpečnostním hrozbám a přispět k zajištění zájmů v prvních dvou kategoriích.

BS ČR vychází ze závazků k NATO, Evropské unii, OSN a Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě a za základní východisko považuje aktivní účast v NATO a rozvoj obranných schopností EU. V každém programovém prohlášení vlády (tj. klíčový dokument, v němž nově nastupující vláda definuje své hlavní politické cíle) lze od roku 2002 najít odkaz na důležitost NATO pro českou bezpečnost.

V podobném smyslu vyznívá i další základní dokument, Obranná strategie ČR, navazující nejen na Bezpečnostní strategii ČR, ale také na Strategickou koncepci NATO a Globální strategii EU. Pouhé členství v NATO neznamená automatické zajištění naší bezpečnosti a suverenity. Ta je závislá na celkové síle a pospolitosti všech spojenců. **Naše bezpečnost se tak odvíjí od míry naší zodpovědnosti, plnění spojeneckých závazků, adekvátního přispívání do spojeneckých struktur a důvěryhodnosti naší politiky.** Zájmy ČR nelze jednoduše geograficky omezit na české území. **Obrana ČR a našich zájmů může začínat kdekoliv mezi našimi spojenci či na hranicích našeho ohroženého partnera.**

Současné hrozby se spíše než na státy zaměřují na jednotlivce, rozdílné skupiny, společnost, civilizaci či lidstvo jako takové. Často přitom nerespektují státní hranice a jejich nadnárodní charakter tak vyžaduje společná řešení. Pro uspokojivé zajištění ekonomické, energetické, surovinové či potravinové bezpečnosti (strategické zájmy dle BS ČR) nebo ochrany obyvatelstva a vytváření tolerantní občanské společnosti

(další významné zájmy dle BS ČR) je nezbytné, aby byla Česká republika plnohodnotným a nepostradatelným spojencem, jelikož zabezpečení těchto statků přesahuje rámec našeho státu. Národní zájmy středně malého státu, jakým je Česká republika, lze mnohem lépe prosazovat v rámci spojeneckého uspořádání, které dává naší zemi nersrovnatelně větší váhu a důležitost, než kdybychom jednali sami. Tváří v tvář novým mezinárodním hrozbám je tak klíčem k bezpečnosti, suverenitě a zajištění životních zájmů ČR spolupráce a úzká provázanost s našimi nejbližšími spojenci. Rozpad multilaterálního systému a návrat k politice velkých mocností by byl prohrou pro české národní zájmy, jejichž prosazení nám nyní zajišťuje aktivní členství v NATO a EU.

MEZINÁRODNÍ BEZPEČNOST

Hlavním rysem současného bezpečnostního prostředí je jeho rostoucí komplexita, propojenost a proměnlivost, která se týká i bezpečnostních hrozeb. Hranice mezi konfliktem a mírem, vojenskými a nevojenskými hrozbami se smazává i s ohledem na nárůst vlivu a působení nestátních aktérů, mnohdy i v součinnosti se zájmy konkrétních států. Dochází tak ke zneužívání zahraničních investic, civilních technologií a veřejných informací k prosazování specifických zájmů, a to nejen ze strany aktérů státních, ale i nevládních, od teroristických skupin až po korporace a různé organizované skupiny. Dalším jevem je přeshraniční charakter bezpečnostních hrozeb s globálním dopadem, kvůli němuž **státy ztrácejí schopnost si bezpečnost zajistit samy**. Řešení takových hrozeb tak vyžaduje spolupráci, dělbu práce a společnou snahu jim předcházet a čelit.

Nikdy v historii nemělo lidstvo tak rozvinutou schopnost způsobovat nebezpečí jak sobě navzájem, tak planetě, na které závisí. Stav bezpečí je přitom základem předpokladem umožňujícím svobodnou existenci člověka namísto pouhé snahy o přežití. Zatímco v minulém století se bezpečnost vztahovala zejména k vojenské obraně státu, dnes je nahlížena z více pohledů (jednotlivci, menšiny, etnika, celé regiony či biosféra) a zahrnuje řadu oblastí (bezpečnost ekonomická, politická, sociální, zdravotní, environmentální či informační). S ohledem na propojenost společenských, ale i přírodních fenoménů je těžké považovat hrozby za vyložené národní, kopírující geograficky vymezené území. K překonání takto chápaných bezpečnostních hrozeb ve většině případů nepostačují výhradně vojenské prostředky a je nutné hledat komplexní řešení jejich původních příčin, jako je chudoba a násilí, a to zpravidla v rámci mezinárodní spolupráce. Současné světové uspořádání je ale pod narůstajícím tlakem s ohledem na oslabování mechanismu mezinárodněprávních závazků některými státy a narůstající komplexitu a množství globálních hrozeb. Severoatlantická aliance hraje nezbytnou roli v řešení hrozeb a jejich symptomů, vojenských i nevojenských.

Hlavní hrozby dle BS ČR.

Bezpečnostní hrozby

Na základě analýzy bezpečnostního prostředí, ve kterém se ČR nachází, lze identifikovat specifické hrozby pro její bezpečnost. ČR jako zodpovědný člen mezinárodních organizací zahrnuje mezi relevantní bezpečnostní hrozby i takové, které nemají přímý dopad na její bezpečnost, ale ohrožují její spojení.

Oslabování mechanismu kooperativní bezpečnosti i politických a mezinárodně-právních závazků v oblasti bezpečnosti. Některé státy usilují o revizi stávajícího mezinárodního uspořádání a jsou připraveny k dosažení svých mocenských cílů použít metod hybridního válčení, kombinujících konvenční i nekonvenční vojenské prostředky s nevojenskými nástroji (propaganda využívající tradiční i nová média, zpravodajské dezinformační akce, kybernetické útoky, politický a ekonomický nátlak, vysílání neoznačených příslušníků ozbrojených sil). Tyto země posilují svůj vojenský potenciál a snaží se budovat si exkluzivní sféry vlivu prostřednictvím destabilizace sousedních zemí a využívání místních konfliktů a sporů.

Nestabilita a regionální konflikty v euroatlantickém prostoru a jeho okolí. Nevyřešené konflikty se všemi svými negativními důsledky mohou mít přímý i nepřímý vliv na bezpečnost ČR. Spory etnického, teritoriálního nebo politického a ekonomického charakteru mají potenciál vyústit do ozbrojených konfliktů.

Terorismus. Hrozba terorismu jako metody násilného prosazování politických cílů je trvale vysoká. Charakteristickým rysem je existence nadnárodních sítí volně propojených skupin nebo i jednotlivců (tzv. Lone Wolves), které i bez jednotného velení sdílejí ideologii, cíle a plány k jejich naplnění, zdroje a informace. Jsou schopny přímo ohrozit lidské životy, zdraví a životní prostředí, ale také kritickou infrastrukturu. Celoevropsky významným a narůstajícím bezpečnostním rizikem je fenomén tzv. zahraničních bojovníků.

Šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů. Někteří státní i nestátní aktéři usilují otevřeně či skrytě o získání zbraní hromadného ničení a jejich nosičů. Šíření těchto prostředků může mít závažné důsledky pro bezpečnost v euroatlantickém prostoru. Specifickou hrozbou pak představuje možné použití balistických řízených střel a řízených střel s plochou dráhou letu nesoucích konvenční nebo nekonvenční nálož. Schopnost těchto prostředků zasáhnout z velké vzdálenosti území ČR nebo jejich spojenců klade vysoké nároky na aktivní i pasivní protipatření.

Kybernetické útoky. Kybernetický prostor je velmi specifický neexistencí geografických hranic a relativizací vzdálenosti mezi zdroji hrozeb a potenciálním cílem. Díky své asymetričnosti pak umožňuje státním i nestátním aktérům poškodit strategické a významné zájmy ČR bez využití konvenčních prostředků. Neustále se zvyšuje počet a sofistikovanost kybernetických útoků proti veřejné a soukromé sféře. Tyto útoky mohou způsobit selhání zejména komunikačních, energetických a dopravních sítí či dopravních procesů, průmyslových nebo finančních systémů, mající za následek významné hmotné škody. Závislost ozbrojených sil státu na informačních a komunikačních systémech může mít vliv na obranyschopnost státu. S kybernetickými útoky zároveň úzce souvisí problematika politické a ekonomické špiónáže.

Negativní aspekty mezinárodní migrace. Zvyšuje se počet lokálních ozbrojených konfliktů, což vyvolává zvýšení míry nelegální migrace, která je následně zdrojem či katalyzátorem řady bezpečnostních problémů. Nicméně i nedostatečná integrace zcela legálních migrantů může být zdrojem sociálního napětí. Tato skutečnost pak může vést i k nežádoucí radikalizaci členů těchto přistěhovaleckých komunit.

Hlavní hrozby dle BS ČR.

Extremismus a nárůst internetnického a sociálního napětí. Existence sociálně vyloučených lokalit a sociálních skupin se spolupodílí na vytváření kriminogenního prostředí, vyvolává internetnické a sociální napětí, kterého následně využívají nejrůznější extremistické skupiny.

Organizovaný zločin, zejména závažná hospodářská a finanční kriminalita, korupce, obchodování s lidmi a drogová kriminalita. Širší rozměr získává v současném bezpečnostním prostředí organizovaný zločin, který prostřednictvím obchodních i osobních vztahů překračuje hranice států. Narůstá schopnost kriminálních sítí narušovat instituce a hodnoty právního státu, infiltrovat orgány státní správy a ohrožovat bezpečnost občanů. Často se tak děje prostřednictvím korupce. Organizovaný zločin společně s korupčními praktikami může nabýt podoby vlivových, klientelistických, nebo korupčních sítí a vést k podkopání samotných základů společnosti. Výsledkem může být ztráta důvěry občana v poctivost a nestrannost fungování veřejných institucí, pokřivení tržních vazeb, ekonomický úpadek a destabilizace státu. Nejasná hranice mezi politickou a kriminální motivací živnou korupci navíc často vede k propojování struktur organizovaného zločinu s teroristickými sítěmi.

Ohrožení funkčnosti kritické infrastruktury. Kritická infrastruktura představuje klíčový systém prvků, jejichž narušení nebo nefunkčnost by měla závažný dopad na bezpečnost státu, zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva nebo ekonomiku státu. S ohledem na vysoký stupeň vzájemného propojení jednotlivých odvětví je kritická infrastruktura ohrožena komplexně, a to přírodními, technologickými a asymetrickými hrozbami. Zejména funkčnost energetické infrastruktury je ohrožována jak politickými tlaky, tak hrozbami s kriminální podstatou. Příkladem těchto ohrožení jsou politicky motivované manipulace s dodávkami strategických surovin, vstup cizího kapitálu s potenciálně rizikovým původem a cíli do kritické infrastruktury ČR, sabotáže, kybernetické útoky či hospodářská kriminalita.

Přerušení dodávek strategických surovin nebo energie. V rychle se měnícím globálním světě získávají otázky zajištění energetické a surovinové bezpečnosti stále větší význam. Soutěžení o přístup ke zdrojům strategických, zejména energetických surovin, se stává nedílnou součástí mezinárodních vztahů. Prioritou je vytvářet předpoklady pro nepřerušované diverzifikované dodávky strategických surovin a v domácím prostředí pak předpoklady pro stabilní dodávky elektrické energie a pro tvorbu strategických rezerv státu. Rostoucí důležitost má i oblast potravinové bezpečnosti a zajištění přístupu ke zdrojům pitné vody.

Pohromy přírodního a antropogenního původu a jiné mimořádné události. Důsledkem extrémních projevů počasí jsou pohromy přírodního a antropogenního původu, které mohou mít kromě ohrožení bezpečnosti, životů a zdraví obyvatel, jejich majetku a životního prostředí dopad také na ekonomiku země, zásobování surovinami, vodou či poškození kritické infrastruktury. Šíření infekčních nemocí s pandemickým potenciálem zvyšuje zranitelnost populace a klade větší nároky na ochranu veřejného zdraví a zajištění poskytování zdravotní péče. na ochranu veřejného zdraví a zajištění poskytování zdravotní péče.

Zdroj: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015

Jednou z největších současných hrozeb je globální oteplování a proměna klimatu. Jejich nejcitelnějším projevem je nárůst počtu přírodních katastrof. Zde je NATO aktivní a nepostradatelné díky své schopnosti rychlé mezinárodní koordinace a mobilizace přepravních a organizačních kapacit. Například po hurikánu Katrina přepravilo stovky tun humanitární pomoci do USA a po zemětřesení v Kašmíru pomohlo koordinovat inženýrské a lékařské jednotky (podrobněji níže v kapitole „NATO dnes“).

Většina globálních hrozeb je nicméně těžce identifikovatelná či dosud neznámá. Mezi ně můžeme zařadit rozvoj umělé inteligence, pandemické šíření nemocí či proliferaci nových technologií a jejich zneužívání. Všechny tyto hrozby vyžadují koordinovanou reakci k zajištění bezpečnosti. Severoatlantická aliance je v nestabilním a těžce předvídatelném prostředí klíčovou institucí, která disponuje bezkonkurenčně silnými organizačními kapacitami k ochraně svých členů.

INFORMAČNÍ BEZPEČNOST

Při vzniku internetu nebyla hlavním záměrem bezpečnost, nýbrž otevřenost, efektivita, rychlost a přístupnost. Z toho pak vyplývá celkový problém zabezpečení toku informací, který se rozšířil téměř do všech oblastí lidských aktivit. Jelikož se internetové připojení či jiná forma digitální komunikace dostávají do dalších přístrojů či sektorů, vznikají další bezpečnostní rizika. Auta jsou nyní spíše jezdícími počítači než pouhými vozidly samostatně řízenými lidmi, bankovníctví se skládá z nespočtu elektronických transakcí a úkonů a v armádě závisí velení nebo řízení vojenské techniky bez lidské posádky na dálkové komunikaci. Ať už jde o ledničky, vstupní dveře nebo kardiostimulátory, jejich síťové napojení s sebou přináší bezpečnostní dimenzi, která nemohla být zakomponována do původního designu. Kybernetická bezpečnost se tak dotýká všech sfér moderního života od každodenních uživatelských přístrojů, jako jsou počítače nebo telefony, až po základní prvky kritické infrastruktury, jako jsou elektrárny, letiště či nemocnice.

Kybernetický útok může narušit dostupnost, důvěryhodnost nebo integritu dat. Velké množství žádostí o připojení na server může vést k jeho přehlcení a narušit tak jeho dostupnost a tím pádem uživatelnost. Útočník může získat přístupové informace k datům a oslabit tak jejich důvěrnost. Data, která cestují kyberprostorem, mohou být útočníkem změněna a jejich integrita poškozena. Řešení kybernetické bezpečnosti zahrnuje adekvátní technické kapacity, ale také efektivní politiku, zákony a veřejnost znalou základních bezpečnostních návyků.

REGIONÁLNÍ HROZBY

Celková geopolitická situace nejen na periferiích Evropy se v posledních letech výrazně zhoršila. Regionální konflikty se často stávají místem pro geopolitické soupeření velkých mocností, které můžeme vidět na východě Evropy (Ukrajina, Moldavsko, Gruzie) nebo na Blízkém východě (Irák, Sýrie, Afghánistán, Libye). Regionální konflikty jsou většinou výsledkem lokálních společenských, ekonomických, politických či environmentálních faktorů, které přerůstají do regionálních rozměrů. Dlouhodobě pak mohou vytvářet nebo zesilovat další problémy od migrace či terorismu až po narušení celkové spolupráce a stability mezinárodní politiky. Regionální konflikty tak mají v různé míře dopad i mimo svůj region.

Ke zlepšení podmínek v nestabilních oblastech lze přispět i mezinárodními vojenskými operacemi na vynucení nebo dodržování míru a následnými podpůrnými a poradními misemi. Lze tak do jisté míry pomoci vytvořit situaci, která by umožnila dlouhodobé politické řešení socioekonomických problémů, které nestabilitu vyvolaly, a to jak jejich zdrojů, tak jejich symptomů (jako například terorismus a migrace), které mají negativní dopady na okolní státy.

KLÍČOVÉ OTÁZKY:

1. Jak může ČR nejlépe zajišťovat své životní zájmy?

- Teritoriální obranou hranic ČR
- Samotným členstvím v NATO
- Plněním spojeneckých závazků a posilováním multilaterální spolupráce
- Participací v zahraničních misích OSN, NATO a EU

2. Jaký je hlavní rys současného bezpečnostního prostředí?

- Vojenské soupeření velkých mocností
- Provázanost civilních a vojenských oblastí a nadnárodní charakter hrozeb
- Nárůst terorismu a migrace
- Rostoucí vojenské výdaje

3. Jak efektivní mohou být vojenské kapacity v otázce mezinárodní bezpečnosti?

- Mohou přispět k řešení symptomů a pomoci k civilnímu řešení hlavních příčin
- Vyřeší primární příčiny silou a nastolí pořádek
- Vojenské kapacity nemohou nijak přispět k mezinárodní bezpečnosti
- Vojenské schopnosti jsou zdrojem nebezpečí ve světě

ČETBA PRO STUDENTY

Bezpečnost střední Evropy po čtvrtstoletí: zpátky, a přeci jinde

Martin Ehl, „Bezpečnost střední Evropy po čtvrtstoletí: zpátky, a přeci jinde“, natoaktual.cz, 18. listopadu 2014, http://www.natoaktual.cz/bezpecnost-stredni-evropy-po-ctvrtstoletii-zpatky-a-precii-jinde-p8e-/na_analyzy.aspx?c=A141118_140323_na_analyzy_m02.

Kybernetická válka je další formou rusko-ukrajinského konfliktu

Petr Boháček, „Kybernetická válka je další formou rusko-ukrajinského konfliktu“, natoaktual.cz, 18. dubna 2016, http://www.natoaktual.cz/kyberneticka-valka-je-dalsi-formou-rusko-ukrajinskeho-konfliktu-phv-/na_analyzy.aspx?c=A160418_151213_na_analyzy_m02.

Nová bezpečnostní strategie: Hlavní hrozbou jsou boje v sousedství EU

„Nová bezpečnostní strategie: Hlavní hrozbou jsou boje v sousedství EU“, ČT24, 4. ledna 2015, <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1499902-nova-bezpecnostni-strategie-hlavni-hrozbou-jsou-boje-v-sousedstvi-eu>.

DOPORUČENÁ LITERATURA**Kapitoly o bezpečnosti**

Balabán Miloš a kol., Kapitoly o bezpečnosti, Karolinum, 2010.

Estonsko-ruský incident v kontextu kyberterorismu

Miroslava Pavlíková, „Estonsko-ruský incident v kontextu kyberterorismu“. Global Politics, 19. ledna 2014, <http://www.globalpolitics.cz/clanky/estonsko-rusky-incident-v-kontextu-kyberterorismu>.

Hrozí nám kybernetická válka?

Nikola Schmidt, „Hrozí nám kybernetická válka?“, natoaktual.cz, 5. srpna 2013, http://www.natoaktual.cz/hrozi-nam-kyberneticka-valka-die-/na_analyzy.asp?c=A130805_155103_na_analyzy_m02.

Bezpečnostní strategie České republiky 2015

Bezpečnostní strategie České republiky 2015, <https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>.

Bezpečnostní a strategická kultura USA, EU a ČR

Jan Eichler, Bezpečnostní a strategická kultura USA, EU a ČR. Karolinum, 2011, ISBN 978-80-246-1956-9.

03

NATO dnes

NATO dnes

Severoatlantická aliance reaguje na hlavní bezpečnostní hrozby ohrožující její členy posilováním schopností kolektivní obrany, aktivitami a misemi. Spolupráce a společná řešení jsou v dosahování cílů nejefektivnější. Tato část tak popisuje současné hlavní aktivity a zaměření NATO.

Od konce studené války se Aliance značně transformovala, a to především s ohledem na zahraniční mise. Aktivity NATO již dnes dalece přesahují její původní roli. Značně se například zvýšil důraz na stabilizační nebo záchranné a humanitární operace (konkrétní příklady najdete v kapitole České zapojení v misích NATO). V současné době se NATO aktivně angažuje v šesti misích:

1. Mise Resolute Support (RS) byla spuštěna v lednu 2015 s cílem poskytnout **výcvik, expertizu a asistenci afghánským bezpečnostním složkám**. Jedná se o nebojovou operaci, která navázala na předchozí misi ISAF (International Security Assistance Force – pod vedením NATO od 2003 do 2014). Tato operace je podpořena jak mezinárodním společenstvím (OSN rezolucí RB 2189), tak afghánskou vládou. Mise zahrnuje zhruba 16 200 civilních a vojenských osob, které pocházejí jak z členských států Aliance, tak z partnerských zemí.
2. Cílem mise KFOR (NATO's Kosovo Force) v Kosovu je udržovat bezpečné prostředí, tj. **zajistit dodržování dohod, které vedly k ukončení konfliktu mezi Kosovem a Srbskem**, a poskytovat podporu místní misi OSN (UNMIK). Operace byla zahájena v roce 1999 a dnes zahrnuje zhruba 4 000 osob pocházejících jak z členských států NATO, tak z partnerských zemí. Přítomnost NATO se opírá o rezoluci OSN RB 1244.
3. Operace NATO ve Středozemním moři (2001–2016 Active Endeavour, 2016–dodnes Sea Guardian) byla zahájena s cílem bojovat proti mezinárodnímu terorismu. Operace s mandátem RB OSN dnes především monitoruje oblast Středozemního moře a zajišťuje bezpečnost proplouvajícím lodím. Mise NATO také podporuje misi Evropské unie Sophia zaměřenou **na boj s převaděči a obchodníky s lidmi v kontextu migrace z afrického kontinentu**.

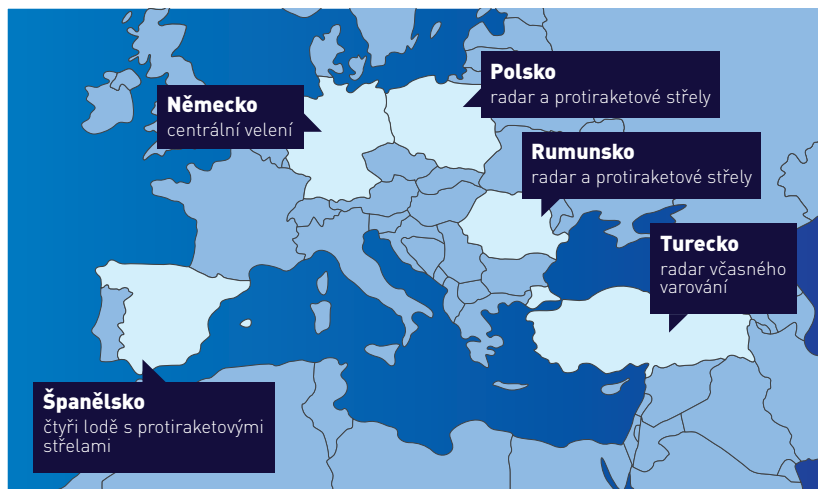
4. V červenci 2018 NATO formálně zahájilo další výcvikovou operaci v Iráku (po předchozí NTM-I, jež probíhala mezi lety 2004 a 2011). Tato mise by měla přispět k lepšímu **výcviku iráckých jednotek, rozvoji místních kapacit a znemožnění opětovného posílení Islámského státu**. Bude zahrnovat několik stovek výcvikových expertů.
5. NATO poskytuje aktivní podporu Africké unii (AU) v Somálsku. Tato mise vznikla už v roce 2005 a dnes s ohledem na požadavek AU cílí především na **rozvoj místních kapacit a expertní výcvikovou podporu Afrických pohotovostních sil** (African Standby Force, ASF).
6. Ochrana vzdušného prostoru NATO tzv. „Air policing“. Jedná se o mírové mise zabezpečující kolektivní obranu NATO ve vzdušném prostoru tam, kde je aktuálně potřeba, nebo nad státy, které nevlastní vlastní nadzvukové stíhací letectvo (Island, Albánie, Černá Hora, pobaltské státy).

Když Spojené státy v roce 2005 zasáhl hurikán Katrina, který připravil o život stovky obyvatel, Severoatlantická aliance vytvořila mezi Evropou a Spojenými státy letecký most k poskytnutí okamžité pomoci. Francouzské, německé, italské, ale i řecké letouny následně během pouhých několika dní přepravily do USA 189 tun humanitární pomoci od potravin a lékařského vybavení až po generátory a vodní pumpy (ČR přispělo humanitárními stany). Když o pár měsíců později zasáhlo oblast Kašmíru ničivé zemětřesení, které si podle odhadů vyžádalo až 80 000 obětí, NATO se na žádost Pákistánu okamžitě zapojilo do rozsáhlé humanitární operace. Mimo přepravu humanitární pomoci (3 500 tun pomoci včetně například 18 tisíc stanů, 505 tisíc dek, 17 tisíc kamen nebo 31 tisíc matrací a 50 tisíc spacáků) vyslalo NATO polní nemocnici a inženýrské a lékařské jednotky (celkem zhruba tisíc osob). NATO tak v místě katastrofy poskytovalo přístřešky a logistikou i zdravotní pomoc tisícům nemocných či raněných. Také Česká republika při povodních v roce 2002 obdržela od spojenců humanitární pomoc.

POLITIKA ODSTRAŠENÍ A PROTIRAKETOVÁ OBRANA

Základním konceptem Severoatlantické aliance je politika odstrašení, založená na **budování dostatečných obranných schopností, díky kterým se žádnému vyzyvateli Aliance nevyplatí provést útok**. Mimo konvenční vojenské schopnosti jsou součástí politiky odstrašení jaderné zbraně ve vlastnictví Spojených států, Francie a Spojeného království. V souladu s koncepcí NATO o sdílení jaderných zbraní mají Belgie, Německo, Itálie, Nizozemsko a Turecko na svém území americké jaderné pumy, které v případě konfliktu mohou být se souhlasem Washingtonu použity na jejich letadlech. Společný protiraketový deštník řízený z německého Rammsteinu

Protiraketová obrana NATO

Zdroj: Vlastní zpracování

a chránící členy NATO před balistickými střelami středního doletu (vyvíjených například Severní Koreou nebo Íránem) je částečně funkční od roku 2012. Vedle několika satelitů, pozemních protiraketových systémů a námořních radarů různých členů Aliance (Německo, Dánsko, Nizozemsko, Velká Británie) jsou základními prvky deštníku v Evropě radarová stanice v Turecku (stejný typ radaru, který měl stát v českých Brdech) a základna se střelami proti raketám v rumunském Deveselu. Plně funkční má systém být po dobudování další raketové základny v Polsku do roku 2020. I přes dlouhodobé protesty a nesouhlas Ruska nebude ani pak vzhledem k fyzikálním zákonům a velkému množství balistických střel schopen narušit ruský odstrašující potenciál. Vzhledem k tomu, že nejen balistická obrana, ale také veškeré základní funkce členských států jsou závislé na satelitní komunikaci, se NATO v roce 2018 rozhodlo vytvořit společnou kosmickou politiku.

REAKCE NA ZHORŠENÍ SITUACE NA VÝCHODNÍM KŘÍDLÉ NATO

Mimo navyšování obranných rozpočtů v kontextu zhoršení bezpečnostní situace nejen na východních, ale také na jižních hranicích Evropy učinila Aliance v souvislosti s anexí Krymu a přímým zapojením Ruska do konfliktu na východní Ukrajině několik důležitých kroků na summitech ve Walesu (2014), Varšavě (2016) a Bruselu (2018).

Na základě rozhodnutí z velšského summitu v roce 2014 byly mimo jiné vytvořeny **Síly velmi rychlé reakce NATO** (Very High Readiness Force, VJTF), které jsou jako hrotové uskupení **Sil rychlé reakce NATO** (NATO Response Force, NRF) schopné nasazení během 48 hodin. Dalším krokem přijatým ve Varšavě bylo ustanovení takzvané **Posílené předsunuté přítomnosti** (Enhanced Forward Presence, eFP), která spočívá v přítomnosti čtyř mnohonárodních jednotek v Pobaltí. Pod vedením Kanady, Německa, Velké Británie a USA s příspěvky ostatních členů NATO rotují v Lotyšsku, Litvě, Estonsku a Polsku jednotky o velikosti 800–1 300 vojáků. Cílem eFP je demonstrovat jednotu Aliance a podporu pobaltským zemím na hranicích s Ruskem, ale také působit jako odstrašující prvek.

Na jihu východního křídla byla v rumunském Krajově ustanovena mnohonárodní brigáda o 4 000 mužích vedená Rumunskem s cílem posílit letecké a námořní schopnosti v regionu. Posledním krokem ze summitu v Bruselu je ustanovení **nového velitelství NATO** v německém Ulmu, jež bude zajišťovat rychlejší přesun druhosledových vojsk (jednotky posíl po prvotním vojenském střetu) napříč Evropou na východní křídlo s cílem vylepšit odstrašující efekt Aliance. Na vojenské mobilitě NATO spolupracuje s EU, přičemž ČR v této oblasti jako stře-doevropská země hraje pro potenciální přesun spojeneckých jednotek klíčovou roli. Bruselský summit v roce 2018 schválil také **koncept 4×30** neboli iniciativu na zajištění připravenosti Aliance: do roku 2020 vyslat 30 letek, 30 námořních plavidel a 30 mechanizovaných praporů do 30 dní.

Mezinárodní jednotky NATO

Zdroj: Severoatlantická aliance

KYBERNETICKÁ BEZPEČNOST

Severoatlantická aliance se začala intenzivně zaměřovat na kybernetickou bezpečnost v roce 2007 po masivním útoku ruských hackerů na Estonsko. Otevřela se tím otázka, zda je kybernetický útok na jednoho z členů Aliance důvodem pro spuštění článku 5. Mezi členskými státy nyní panuje shoda, že tomu tak je. Hlavním orgánem NATO v této oblasti je Středisko pro spolupráci v kybernetické obraně (CCD COE). Úřad NATO pro správu kybernetické obrany (NCIA) zastřešuje a propojuje existující schopnosti kybernetické obrany v rámci Aliance. Centrum technické podpory (NATO CIRC) zajišťuje schopnost reakce na incidenty, sledování incidentů, obnovení systémů a poskytuje přímou technickou podporu provozovatelům informačních systémů NATO. Česká republika se aktivně zúčastňuje cvičení NATO na obranu kyberprostoru a je členem CCD COE v estonském Tallinnu. NATO také společně s Evropskou unií v roce 2017 spustilo v Helsinkách Centrum excelence na rozvoj nejlepších strategií, zkušeností a kapacit pro společnou obranu proti hybridním hrozbám. Summit v Bruselu oficiálně posvětil vznik nového centra pro kybernetické operace, které bude od roku 2023 koordinovat defenzivní kybernetické aktivity jednotlivých států.

REGIONÁLNÍ NESTABILITA, MIGRACE A TERORISMUS

Na podporu regionální stability členské státy NATO podnikají několik kroků. Patří sem zmíněné mise v Afghánistánu, Iráku či v Somálsku. Bezpečnostní stabilizace problematických oblastí země je prvním krokem pro řešení jak společenské, tak ekonomické nestability, která může přispívat k nárůstu migrace a terorismu. Členské země NATO se nerozhodly podniknout přímou akci proti migraci v oblastech původu. V roce 2016 byla nicméně spuštěna operace Sea Guardian, která má za úkol monitorovat dění v oblasti centrálního Středozemního moře. Mise je realizována v úzké spolupráci s námořní operací Evropské unie EUNAVFOR MED Sophia. Nepřímo se Aliance zapojila i do boje s terorismem. S cílem zpravodajského sledování zahraničních bojovníků v Evropě, průzkumných letů AWACS² a rozšíření výcviku iráckých jednotek se NATO připojilo ke koalici svých členských států bojující proti Islámskému státu. Jelikož je terorismus problémem zejména vnitřní bezpečnosti, NATO k boji proti terorismu přispívá hlavně koordinací, analýzou hrozeb, rozvojem strategických koncepcí a protiteroristických kapacit včetně ochrany proti zbraním hromadného ničení a sdílením zpravodajských informací.

2) AWACS je zkratka pro Airborne Warning and Control System, tedy letadla vybavená radary se schopností odposlouchávání nepřátelské komunikace, sledování cílů ve vzduchu a navádění protivzdušné obrany či řízení leteckých soubojů.

KLÍČOVÉ OTÁZKY:

1. Které aktivity provádí NATO pro zajištění spojenců na východním křídle?

- Přesun několika divizí na ruské hranice
- Permanentní základna amerických jednotek v Estonsku
- Zvýšení vojenské mobility a rotace mnohonárodních sil v Pobaltí
- Vyslání 30 praporů, 30 letek, 30 námořních plavidel na Ukrajinu

2. Vyber si jedno z témat – regionální konflikty, terorismus, migrace, kybernetická bezpečnost – a popiš, co v jeho rámci Aliance dělá.

3. Vyber a popiš alespoň jednu současnou misi Severoatlantické aliance.

ČETBA PRO STUDENTY

NATO Response Force - Síly rychlé reakce NATO: úvod do problematik

Petr Zlatohlávek, „NATO Response Force - Síly rychlé reakce NATO: úvod do problematik“, Jagello 2000, 2007, http://data.idnes.cz/soubory/na_zpravy/A071030_M00_NRF_STUDIE.PDF.

S kým dnes bojuje NATO?

Hynek Kmoníček, „S kým dnes bojuje NATO?“, iDnes.cz, 18. července 2016, https://zpravy.idnes.cz/komentar-hynka-kmonicka-k-nato-rusku-dvw-/zahranicni.aspx?c=A160716_2259991_zahranicni_jav.

DOPORUČENÁ LITERATURA

Natoaktual.cz (Mise a Operace)

„Operations and missions: past and present“, NATO, https://www.nato.int/cps/en/na-tohq/topics_52060.htm.

Protiraketový deštník nad Evropou vyztuží modernizované německé fregaty

„Protiraketový deštník nad Evropou vyztuží modernizované německé fregaty“, NATO-aktual.cz, 8. března 2018, http://www.natoaktual.cz/nemecko-v-protiraketove-obrane-dmw-/na_zpravy.aspx?c=A170118_102902_na_zpravy_m00.

Kyberbezpečnost a NATO

„Kyberbezpečnost a NATO: Jak Severoatlantická aliance chrání svůj kyberprostor“, natoaktual.cz, 2016, http://data.idnes.cz/soubory/na_knihovna/A161215_M02_016_FB1601_KYBER.PDF.

Resolute Support: Nová mise NATO v Afghánistánu“, NATOaktual.cz

„Resolute Support: Nová mise NATO v Afghánistánu“, natoaktual.cz, 2015, http://data.idnes.cz/soubory/na_knihovna/A151208_M02_023_FB1501_RESSUP.PDF.

04

Česká republika v NATO

Česká republika v NATO

Pro Českou republiku představuje členství v NATO základní prostředek k zabezpečení své svrchovanosti. ČR je součástí fungování a formování Severoatlantické aliance, ať již díky zapojení v misích, účasti ve velitelských strukturách NATO nebo dalším aktivitám.

“

„Základními východisky pro zajištění obrany a bezpečnosti ČR jsou aktivní účast v systému kolektivní obrany NATO opírajícím se o silnou transatlantickou vazbu, rozvoj schopností EU pro zvládání krizí a spolupráce s partnerskými zeměmi.“

Bezpečnostní strategie České republiky 2015

“

„Členství v NATO je pro zajištění obrany naší země klíčové a nemá alternativu.“

Programové prohlášení vlády České republiky 2018

Česká, resp. československá politická elita aspirovala na členství v NATO víceméně od pádu komunistického režimu. Původní úvahy o možné rekonstrukci evropského bezpečnostního systému spojené s rozpuštěním Varšavské smlouvy i NATO, které se objevovaly u vrcholných představitelů Československa (prezident Václav Havel, ministr zahraničí Jiří Dientsbier st.) začátkem devadesátých let, vzaly rychle za své. Důvodem změny názorů byl zejména neúspěšný pokus konzervativních kádřů komunistické strany o puč v Sovětském svazu v srpnu 1991 (mimořádně pouhý měsíc po odchodu posledních sovětských jednotek z území ČSR), ale též další události ukazující křehkost evropské bezpečnosti po skončení studené války (například narůstající napětí v rozpadající se Jugoslávii). Od této doby se přijetí do NATO stává jednou z hlavních priorit tvůrců československé (a později české) zahraniční politiky zcela v souladu s tehdy populárním sloganem o „návratu do Evropy“.

“

(Členství v NATO) „dává naději, že naše země už nikdy nepodlehne ani nebude obětována jakémukoli agresorovi, a zároveň vyjadřuje jasné odhodlání spoluodpovídat za svobodu národů, lidská práva, demokratické hodnoty a mír na našem kontinentě.“

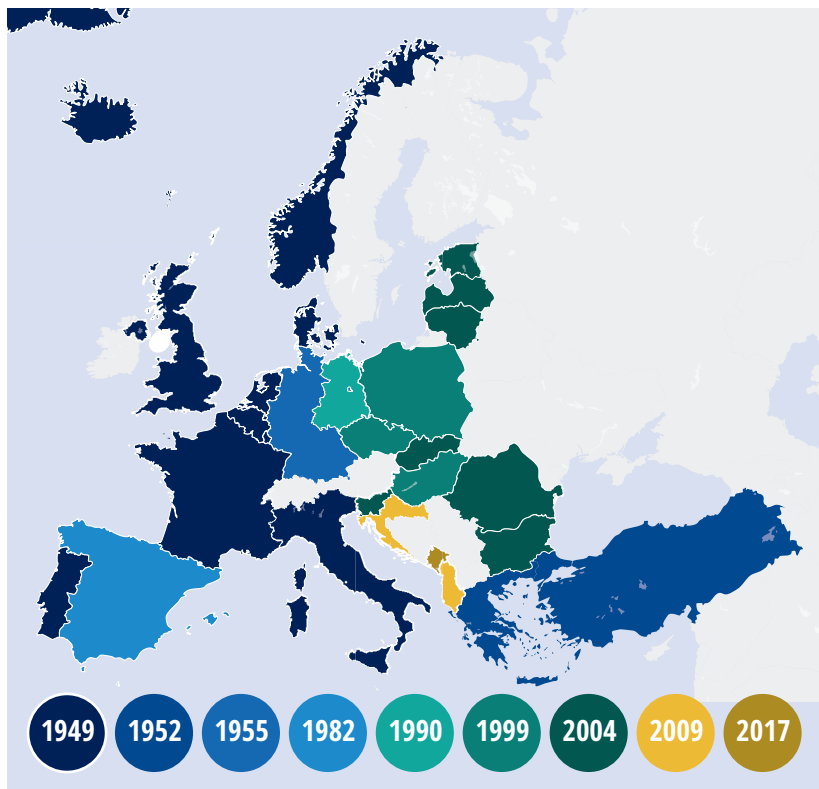
Václav Havel, 1999

Ambice států východní Evropy vstoupit do NATO se však v západních státech neshledala s okamžitou podporou. ČR se v roce 1994 stalo členem tzv. Partnerství pro mír (PfP), platformy určené pro rozvoj spolupráce mezi státy NATO a nečlenskými zeměmi včetně bývalých států Varšavské smlouvy a Sovětského svazu. Díky členství v PfP mohla například česká armáda trénovat společně s armádami západních států a její vojáci se též podíleli na misích NATO (konkrétně na mírových misích IFOR a SFOR majících za cíl stabilizaci zemí Balkánu).

Názor západních států na přijetí zemí bývalého východního bloku se však postupně měnil, v čemž nepochybně sehrála svou roli i aktivita osobností disidentského hnutí – v českém případě Václava Havla. To nejlépe dokládá přijetí Madridské deklarace o euroatlantické bezpečnosti a spolupráci v roce 1997. Tento dokument umožňoval třem státům bývalého východního bloku – ČR, Polsku a Maďarsku – zahájit přístupové rozhovory. Vedoucí představitelé ČR (prezident Václav Havel a premiér Václav Klaus) odmítli, aby bylo o otázce vstupu do NATO hlasováno v referendu. Jedním z argumentů podporujících toto rozhodnutí bylo, že žádná země (s výjimkou Španělska) při vstupu do Aliance referendum nepořádala. **O přistoupení ČR do NATO tak v dubnu 1998 rozhodly svým hlasováním obě komory Parlamentu** – Poslanecká sněmovna (pro vstup se vyjádřilo 154 poslanců, proti se postavila KSČM a Republikánská strana) a Senát (pro hlasovalo 64 senátorů). **Podle výzkumů veřejného mínění toto rozhodnutí podporovala více než polovina obyvatel**, zatímco 30 % občanů s ním neshlasovalo.

ČR se stala členem NATO 12. března 1999. Spolu s Polskem a Maďarskem se jednalo o první postkomunistické země, které byly do Aliance přijaty. Závazky vůči spojencům v Alianci byly záhy podrobeny zatěžkávací zkoušce, jelikož státy NATO se rozhodly zasáhnout na ochranu kosovských Albánců proti Jugoslávii (viz kapitola Kontroverze). **Menshinová vláda ČSSD v čele s premiérem Milošem Zemanem se po vzrušené diskuzi rozhodla, že proti bombardování Srbska nevystoupí.** Obě komory Parlamentu následně schválily otevření vzdušného prostoru přeletům spojeneckých vojenských letadel a umožnily jim přistávat na českých letištích.

Mapa rozšiřování Severoatlantické aliance

Zdroj: Wikimedia Commons

ČESKÉ ZAPOJENÍ V MISÍCH NATO

Zapojení Armády České republiky (AČR) do zahraničních misí představuje praktický příklad principu nedělitelnosti bezpečnosti. Jinými slovy, vysláním vojáků do určité mise ČR demonstruje, že bere vážně obavy svých partnerů v Alianci a je ochotna jim pomoci. **Nasazení vojáků v misích každoročně schvalují na návrh vlády obě komory Parlamentu.** Vojáci AČR momentálně působí ve **12 misích**, z nichž však pouze část funguje pod hlavičkou NATO.³ V rámci této části je podrobněji popsáno několik misí NATO, v nichž působili čeští vojáci.

4) Pro aktuální výčet viz web www.mise.army.cz.

Mise KFOR (1999-2011)

Před vstupem do NATO se AČR zapojila do misí OSN IFOR a SFOR majících za cíl stabilizaci západního Balkánu. Krátce po vstupu do Aliance (12. března 1999) během kosovského konfliktu odsouhlasila vláda Miloše Zemana spojenecký letecký útok NATO proti srbským jednotkám s cílem zamezit dalším etnickým čistkám. České politické špičky byly vůči bombardování zdrženlivé a ČR se mimo zpřístupnění vzdušného prostoru a letišť do zásahu nezapojila. Dne 8. června 1999 vláda ČR odsouhlasila první zapojení AČR do mise NATO mající za cíl nastolit a udržovat stabilní bezpečnostní prostředí v Kosovu.

Do mise KFOR vysílala ČR dlouhodobě několik stovek vojáků. Jejich hlavním úkolem bylo zajišťování bezpečnosti vybraného úseku kosovsko-srbské hranice. V rámci svého působení vojáci například asistovali organizaci Člověk v tísni při rekonstrukci školy v obci Hrlica. Mise v tomto formátu byla ukončena v roce 2011. Od té doby působí v Kosovu přibližně desítka českých vojáků na velitelství mise.

Mise ISAF (2002-2015) a PRT Logár (2008-2013)

V rámci mise ISAF, jejímž cílem bylo stabilizovat Afghánistán, působila AČR od roku 2002. V zemi působila česká polní nemocnice, chemická jednotka nebo 601. skupina speciálních sil vykonávající bojové úkoly (šlo o vůbec první bojové nasazení AČR v historii). Důležitou roli měli čeští vojáci i při ochraně strategických míst, jako je letiště v Kábulu, spojenecká základna v Bargámu a provincie Uruzgán. Čeští vojáci se též podíleli na cvičení místních bezpečnostních složek víceméně po celé zemi (při nasazení na kábulském letišti vojáci poskytovali výcvik místním specialistům na řízení letového provozu). Mise v Afghánistánu se ukázala jako velmi nebezpečná – mezi lety 2002 a 2018 zde zemřelo 13 českých vojáků, kteří se často stali cílem sebevražedných atentátníků. Na misi ISAF navázala od roku 2015 alianční mise Resolute Support.

Jedním z českých příspěvků k misi ISAF bylo i působení Provinčního rekonstrukčního týmu (PRT) v provincii Lógar mezi roky 2008 až 2013. Principem fungování PRT byla spolupráce mezi vojáky a civilními experty. Čeští odborníci se podíleli na výstavbě škol, nemocnic nebo vodohospodářských projektů. Zároveň pořádali kurzy pro místní komunitu (například porodní asistentky či lékaře) a dodávali chybějící materiál (například šicí stroje a látky do dívčích škol). Během působení PRT bylo v provincii Logár realizováno 141 projektů za přibližně 300 milionů korun. Vojáci měli mimo ochrany mise za úkol cvičit místní bezpečnostní složky – za dobu působení PRT bylo takto vycvičeno 1 300 místních policistů. Činnost PRT byla ukončena v roce 2013.

“

„Čeští vojáci jsou vysoce disciplinovaní, jsou velice technicky a takticky vyspělí a mají neuvěřitelnou výdrž. Jsou schopni vydržet vysoké tempo, trávit dvanáct hodin a více mimo základnu na patrolách, ve dne v noci. Jsou obrovskou posilou a já s nimi strašně rád sloužím.“

Mark Sherkey, velitel základny Bagráh v Afghánistánu

Mise v Iráku (2007-2009, 2016-dodnes)

V Iráku začala AČR působit v roce 2007 v rámci mezinárodních sil pod vedením USA. V první fázi mise čeští vojáci střežili základnu spojeneckých sil ve městě Basra. Postupně se začali více soustřeďovat na výcvik jednotek irácké armády v rámci výcvikové mise NATO v Iráku (NTM-I). V rámci této činnosti se čtyři příslušníci AČR podíleli na vzniku vojenské akademie. Působení v této misi bylo ukončeno v roce 2009 a mise samotná v roce 2011. V roce 2016 se čeští vojáci v rámci mezinárodních sil vedených USA do Iráku vrátili. Tentokrát měli za úkol cvičit místní vzdušné síly, které začaly používat český bitevník L-159, a zajišťovat chod polní nemocnice. Později AČR začala také cvičit iráckou vojenskou policii a chemické jednotky. Na základě rozhodnutí spojenců v únoru 2018 NATO znovu postupně rozšiřuje svou poradní a výcvikovou misi v Iráku.

Air Policing

Vzhledem k tomu, že část členských států NATO nedisponuje nadzvukovým stíhacím letectvem, vznikl v roce 2004 program tzv. air policingu. V rámci tohoto programu je vzdušný prostor některých států Aliance střežen letadly jiných členských států. Nejedná se pouze o čistě bezpečnostní úkoly (reakce na narušení vzdušného prostoru letounem cizího státu, vlet civilního stroje do bezletové zóny), ale též o asistenci civilním letadlům (typicky navedení letadla, které ztratilo spojení s řídicí věží, na letiště). Čeští piloti s letadly Gripen byli v rámci této mise nasazeni třikrát – jednou na Islandu (2015) a dvakrát nad Pobaltím (2009, 2012). V roce 2019 se nad Pobaltí opět vrátí.

Alianční předsunutá přítomnost v Pobaltí

V předsunuté přítomnosti (viz kapitola NATO dnes) působí od roku 2018 v Litvě rotní úkolové uskupení 41. mechanizovaného praporu v počtu do 230 vojáků v rámci uskupení vedeného Německem a v Lotyšsku minometná četa 71. mecha-

nizovaného praporu v počtu 55 vojáků pod kanadským velením. Přestože hlavní přidanou hodnotou mise je samotná přítomnost vojáků v regionu, i v rámci nasazení probíhají častá cvičení, která zvyšují schopnosti jednotlivých jednotek spolupracovat. Velitelé aliančního Velitelství mnohonárodní divize severovýchod, který z polského Elblagu velí jednotkám alianční předsunuté přítomnosti, jsou z různých členských zemí.

ČEŠI V NATO

“

„Když jsem začal svou vojenskou kariéru, nikdy by mě nenapadlo, že by se jednoho dne Česká republika připojila k NATO, tím méně pak, že bych mohl vést vojenskou část. Bylo mi velkou ctí.“

Petr Pavel, 2018

Petr Pavel

Petr Pavel strávil v armádě celý život. Vojenskou kariéru začal v roce 1983 působením u výsadkářů. V roce 1993 se vyznamenal v mírové misi OSN UNPROFOR na Balkáně, když spolu se svou jednotkou vyvedl z obklíčení francouzskou jednotku. Za tento čin získal francouzský Válečný kříž. Zastával celou řadu armádních postů a absolvoval několik zahraničních misí. Mezi lety 2012 a 2014 působil jako náčelník Generálního štábu AČR. V letech 2015 až 2018 zastával (jako první voják ze zemí bývalého východního bloku) funkci předsedy vojenského výboru NATO.

František Mičánek

Brigádní generál v záloze František Mičánek začal vojenskou kariéru v roce 1988. Většinu své kariéry strávil u protivzdušné obrany. Poté, co v roce 2013 odešel do zálohy, působil na Univerzitě obrany v Brně. V roce 2016 byl zvolen děkanem NATO Defence College v Římě. Tato instituce slouží k přípravě důstojníků a civilních zaměstnanců pro práci v mezinárodních štábech NATO i Evropské unie.

Jiří Šedivý

Jiří Šedivý je český diplomat a bezpečnostní expert, který dříve působil na Ministerstvu obrany (mezi lety 2006 a 2007 jako ministr). Mezi lety 2007 a 2010 byl náměstkem generálního tajemníka NATO pro obranou politiku a plánování. Od roku 2012 působí jako velvyslanec ČR při NATO.

Karel Kovanda

Karel Kovanda je český diplomat, který od roku 1989 po návratu z emigrace působil ve vrcholných pozicích na Ministerstvu zahraničních věcí. V letech 1997–1998 zastával funkci náměstka ministra zahraničí a vedl jednání o přístupu ČR k NATO. Mezi lety 1998 a 2005 byl velvyslancem ČR při NATO.

NATOaktual | www.natoaktual.cz

Informační webový portál zaměřující se na témata související s bezpečností a NATO byl založen v roce 2002. Provozovatelem webu je think-tank Jagello 2000. Pod hlavičkou Informačního centra o NATO pořádá i další osvětové projekty o tématech souvisejících s Aliancí.

Dny NATO

Dny NATO v Ostravě jsou od roku 2001 jednou z největších prezentací bezpečnostní techniky ve střední Evropě a pravidelně se jí účastní technika a jednotky ze členských států NATO. Pořadatelem akce je think-tank Jagello 2000. Akci každoročně navštíví až dvě stě tisíc lidí.

KLÍČOVÉ OTÁZKY:

1. V kterém roce vstoupila ČR do NATO?
2. Jaký Čech zastával doposud nejvyšší pozici v rámci NATO?
O jakou pozici šlo?
 - a. Generál Petr Pavel, předseda vojenského výboru NATO
 - b. František Mičánek, děkan NATO Defense College
 - c. Karel Kovanda, zástupce ředitele pro vnější vztahy EU
3. Vyjmenuj alespoň tři mise NATO, ve kterých aktivně působila či působí Armáda České republiky.

ČETBA PRO STUDENTY

Václav Havel psal historii Česka i NATO

Karel Kovanda, „Václav Havel psal historii Česka i NATO“, natoaktual.cz, 22. prosince 2011, http://www.natoaktual.cz/vaclav-havel-psal-historii-ceska-i-nato-dys-na_analyzy.aspx?c=A111222_082053_na_analyzy_m02.

Jak jsme vstoupili do NATO a Rusko chtělo, ochraňovat pobaltské státy.

Karel Pacner, „Jak jsme vstoupili do NATO a Rusko chtělo ‚ochraňovat‘ pobaltské státy.“, iDnes.cz, 11. března 2014, https://technet.idnes.cz/jak-jsme-vstoupili-do-na-to-vondra-kavan-gorbacov-havel-jelcin-pt4-/vojenstvi.aspx?c=A140311_160732_vojenstvi_kuz.

Co znamená pro ČR členství v Severoatlantické alianci,

„Česká republika a NATO: Co znamená pro ČR členství v Severoatlantické alianci“, 2012, natoaktual.cz, http://data.idnes.cz/soubory/na_knihovna/A150217_M02_026_FB1203_CR.PDF.

Naše bezpečnost není samozřejmost

„Naše bezpečnost není samozřejmost“, Česká tisková kancelář, 1. listopadu 2018, http://i3.cn.cz/filedefault/1540903145_BezpenostnkonferencePDF.pdf.

České pojetí PRT není chimérou, v praxi se osvědčilo

Petr Svačina, „České pojetí PRT není chimérou, v praxi se osvědčilo“, natoaktual.cz, 28. listopadu 2011, http://www.natoaktual.cz/ceske-pojeti-prt-neni-chimerou-v-praxi-se-osvedcilo-fxo-na_analyzy.aspx?c=A111128_093807_na_analyzy_m02.

DOPORUČENÁ LITERATURA

Monstra versus Tálibán. Češi v afghánském Bagrámu čelili už dvěma útokům

„Monstra versus Tálibán. Češi v afghánském Bagrámu čelili už dvěma útokům“, natoaktual.cz, 5. února 2018, http://www.natoaktual.cz/bagram-mrap-armada-mise-afghanistan-taliban-utoky-parwan-pk4-/na_zpravy.aspx?c=A180214_105150_na_zpravy_m00.

Mise AČR

Mise AČR, Ministerstvo obrany České republiky, <http://www.mise.army.cz/>.

Nejdřív boj a pak až výcvik. Češi trénují afghánské vrtulníkové letce

„Nejdřív boj a pak až výcvik. Češi trénují afghánské vrtulníkové letce“, natoaktual.cz, 8. února 2018, http://www.natoaktual.cz/afghanistan-vrtulnik-armada-mise-kabul-simulator-resolute-poa-/na_zpravy.aspx?c=A180211_205421_na_zpravy_m00.

Češi měli problém plně podpořit letecké útoky na Jugoslávii

„Češi měli problém plně podpořit letecké útoky na Jugoslávii“, ČT 24, 24. března 2009, <https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1415885-cesi-meli-problem-plne-podporit-letecke-utoky-na-jugoslavii>.

Česká veřejnost a NATO

„Souhlas s členstvím v NATO je stále vysoký, i když mírně nižší než v roce 2015“, STEM, 30. května 2017, <https://www.stem.cz/souhlas-s-clenstvim-v-nato-je-stale-vysoky-i-kdyz-mirne-nizsi-nez-v-roce-2015/>.

05

České závazky

České závazky

Přestože Česká republika přispívá do zahraničních misí, plnění jejích závazků je negativně ovlivněno nízkými výdaji na obranu, nedokončenou modernizací hlavní bojové techniky a nedostatkem sil a schopností. Zárukou naší bezpečnosti by nemělo být pouhé členství v NATO, ale zodpovědné plnění nejen našich závazků, ale i příspěvky nad jejich rámec. V této části se seznámíte se závazky ČR v Alianci a problémy jejich plnění.

Na příspěvky a závazky členských států NATO se lze dívat třemi pohledy odpovídajícími hlavním cílům NATO dle aktuální Strategické koncepce (viz kapitola Co je NATO). **Těmito hlavními cíli NATO jsou kolektivní obrana, kooperativní bezpečnost a zvládání krizí.**

Zajištění dostatečných sil a schopností pro kolektivní obranu NATO probíhá v rámci procesu obranného plánování NATO. Z tohoto procesu vyplývají pro jednotlivé členské země konkrétní závazky, které je třeba naplnit prostřednictvím budování národních obranných schopností (v souladu s článkem 3 Severoatlantické smlouvy). Plnění národních povinností v oblasti vojenských sil a schopností je nezbytným předpokladem pro zajištění kolektivní obrany území NATO. Obrana ČR bude v každém případě zajišťována v rámci sdílené odpovědnosti a vzájemné pomoci v systému kolektivní obrany NATO. To neznamená rezignaci na obranu území státu – primární poslání ozbrojených sil. Členství v NATO není jen zárukou vlastní bezpečnosti, nýbrž i slibem převzít příslušný podíl odpovědnosti za obranu spojenců a euroatlantického prostoru. Naše ozbrojené síly je proto třeba budovat i s ohledem na naše mezinárodní závazky.

“

„Česko je v poslední čtvrtině zemí NATO“
Petr Pavel, 2018

Hlavním závazkem vyplývajícím pro Českou republiku z procesu obranného plánování v rámci kolektivní obrany NATO je poskytnutí jedné ze dvou mechanizovaných brigád, které ČR má (viz Obranná strategie ČR, MO, 2017, str. 5, bod 23b). Abychom tento závazek splnili, musí ČR v největší vojenské zakázce od roku 1989 nahradit 30 let stará bojová vozidla pěchoty (BVP-2) a přezbrojit jimi 7. mechanizovanou brigádu. **Splnění tohoto závazku plánuje ČR v roce 2025.**

Aby však mohla tato brigáda být plně funkční, musí nové vybavení dostat i jednotky bojové podpory, především dělostřelci, chemici či ženisté. Je třeba nahradit 40 let stará samohybná děla (tzv. DANA), která dosud používají se spojenci nekompatibilní sovětskou ráží 152 mm, novými s ráží používanou v NATO. Výměnu si žádají i chemická vozidla nebo pontonové mostní soupravy.

Vedle kolektivní obrany začalo NATO po skončení studené války podnikat zahraniční operace a aktivity, které přispívají k naplňování kooperativní bezpečnosti a zvládání krizí jako dalších strategických cílů NATO. Zapojení do zahraničních operací je jednou z cest, jak v rámci sdílení nákladů přispívat na společnou bezpečnost. V současném vzájemně provázaném světě není možné ignorovat krize ani ve vzdálených regionech, neboť i ty mohou mít negativní dopad na bezpečnost euroatlantického prostoru, tedy i na Českou republiku. V současnosti má ČR v zahraničních misích 800 vojáků. Podle mandátu pro zahraniční mise schvalovaného Parlamentem ČR má jejich počet v roce 2019 vzrůst až na 1 191 a v roce 2020 na 1 096.⁴ Ani tak se ale ČR nepřiblíží k prozatím nejvyššímu počtu vyslaných vojáků, tj. 1 400 v roce 2009. **Mezi nejdůležitější současné mise NATO patří poradní a výcviková mise v Afghánistánu a předsunutá posílená přítomnost v Polsku a Pobaltí (eFP).** Počet českých vojáků v afghánské misi se má zvýšit ze současných 250 až na 390. V Litvě a Lotyšsku je nyní nasazeno celkem 290 českých vojáků. V roce 2019 pak do Pobaltí zamíří k ochraně vzdušného prostoru NATO letecká jednotka s letouny JAS-39 Gripen. Náklady na zahraniční mise tvoří zhruba 4 % obranného rozpočtu.

Vedle samotných misí ČR také pravidelně vyčleňuje své příspěvky do pohotovostních jednotek Sil rychlé reakce NATO (NRF) a Sil velmi rychlé reakce NATO (VJTF). Tam v minulosti ČR přispívala zejména schopnostmi radiační, chemické a biologické ochrany (nejvíce v letech 2007, kdy ČR velelo praporu, a roce 2011). V roce 2015 však ČR vůbec poprvé dokázala poskytnout nejen více než tisíc vojáků samostatné jednotky, ale i celé velitelství 4. brigády rychlého nasazení. Jako součást německo-nizozemského sboru tak poprvé mělo české brigádní velitelství ve své podřízenosti zahraniční prapory ze států NATO. V letech

4) Podle doporučení NATO by mělo být zhruba 10 % pozemních sil průběžně operačně nasazených. ČR má přibližně 24 tisíc vojáků, 10 % by tak představovalo více než 1,5krát tolik.

2018-2020 je součástí NRF 200 vojáků ze strakonického 25. protiletadlového raketového pluku (v roce 2019 jsou součástí VJTf). Podobně v letech 2019-2021 bude součástí NRF 71. mechanizovaný prapor (v roce 2020 opět jako součást VJTf). V roce 2017 schválená Obranná strategie České republiky vymezuje také horní hranici českých příspěvků do NRF a eFP, a to na celkem jeden prapor (zhruba tisíc vojáků).

Od roku 2006 v ČR působí také Alianční Centrum ochrany proti zbraním hromadného ničení (ZHN). Jde o mnohonárodně financované centrum excelence zaměřené na poskytování vzdělávání, výcvik a poradenství pro oblast ochrany proti ZHN.

Častým, ale zjednodušeným pohledem na naplňování závazků je také podíl výdajů na obranu, který by měl dosahovat 2 % HDP. O něco lepším indikátorem je podíl výdajů na obranu, které jsou použity na nákup vojenské techniky a vybavení. Výše tohoto podílu by ideálně měla být 20 %. Tyto indikátory je ale třeba vždy brát s rezervou a chápat je v souvislostech.⁵

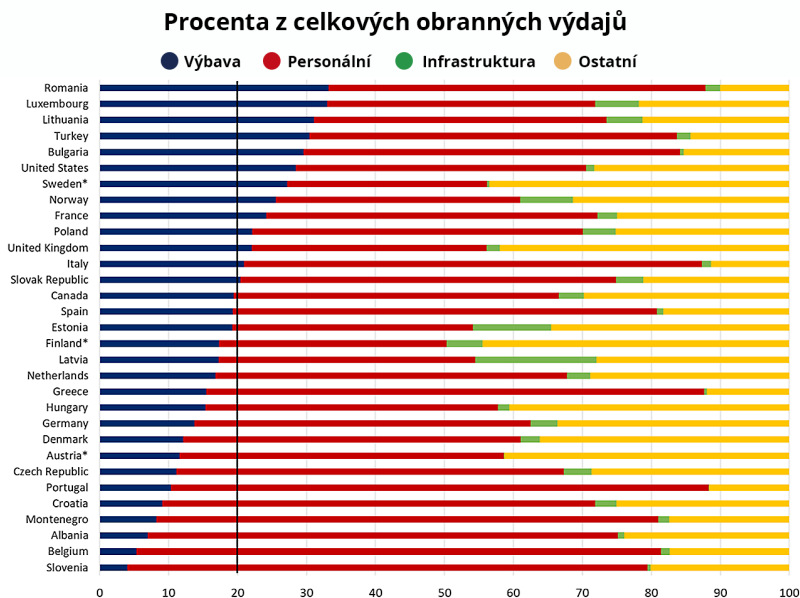
Lépe vypovídající hodnocení toho, jak stát naplňuje svoje závazky v NATO, by tak mohlo být složeno ze tří indikátorů:

- peněz, které stát do obranného rozpočtu vkládá;
- sil a schopností, které za tyto prostředky vybuduje a může poskytnout pro naplňování cílů NATO;
- příspěvků, které stát poskytuje do misí a aktivit NATO nebo je vyčleňuje do pohotovostních sil.

Česká republika v posledních letech navyšuje armádní rozpočet. Rychleji rostoucí česká ekonomika ale způsobila, že se podíl výdajů na obranu vůči HDP prakticky nezměnil. ČR tak bude mít zásadní problém dosáhnout do roku 2024/25 zmiňované 2 % mety. To by samo o sobě nebylo problematické, kdyby to nebylo symptomem pokulhávající modernizace armádní techniky, kterou Česko potřebuje, aby dostalo svým závazkům ke společné obraně NATO. **Profesionalita a kvalita českých vojáků prokazovaná na zahraničních misích i mimo ně nemůže zastříť, že nemodernizovaná hlavní bojová technika omezuje reálné schopnosti české armády.** Počet vojáků udržitelných v zahraničním nasazení roste pouze pomalu.

5) Jde spíše o indikátor toho, jaký význam daný stát dává obraně. Jeho nevýhodou je, že mezi vloženými prostředky a výslednými vojenskými schopnostmi existuje pouze nepřímý vztah.

Podíl výdajů na obranu na celkových výdajích.

Zdroj: www.offiziere.ch

KLÍČOVÉ OTÁZKY:

1. Jaký je hlavní závazek ČR ke kolektivní obraně NATO?

- Príspeť leteckou jednotkou
- Príspeť mechanizovanou brigádou
- Príspeť poľní nemocnicí
- Príspeť protichemickej jednotkou

2. Proč je důležité, aby se ČR zúčastnila zahraničních misí NATO?

- Česko tak může nahradit nedostatečné výdaje na obranu
- Česko tak přebírá svůj podíl na společné bezpečnosti
- Česko tak může otestovat novou vojenskou techniku
- Čeští vojáci si mohou vydělat více peněz

ČETBA PRO STUDENTY

NATO není nesmrtelné, není to sociální služba. Kvůli naštvaní Američanů a ignoranci Evropy může zaniknout.

Ivan Gabal, „NATO není nesmrtelné, není to sociální služba. Kvůli naštvaní Američanů a ignoranci Evropy může zaniknout“, Hospodářské noviny, 20. července 2018, <https://archiv.ihned.cz/c7-66198020-ollmc-ed109c6fe6d83f9>.

Jsme tak silní, jak je silná Aliance, upozorňuje generál Petr Pavel.

Petr Pavel, „Jsme tak silní, jak je silná Aliance, upozorňuje generál Petr Pavel“, natoaktual, 1. listopadu 2018, http://www.natoaktual.cz/pavel-nato-egenral-rusko-aliance-konference-bezpecnost-pi1-/na_zpravy.aspx?c=A181109_120246_na_zpravy_m00.

Závazky a rébusy v NATO

Adam Černý, „Závazky a rébusy v NATO“, Hospodářské noviny, 26. května 2017, <https://archiv.ihned.cz/c7-65743610-ollmc-91aafb9adac9631>.

7 + 1 důvod, proč máme zůstat v Afghánistánu

Otakar Foltýn, „7 + 1 důvod, proč máme zůstat v Afghánistánu“, Hospodářské noviny, 24. října 2018, <https://archiv.ihned.cz/c7-66306350-psn0o-185673f8e9170ba>.

DOPORUČENÁ LITERATURA

Neradostná zpráva o skutečném stavu zabezpečení obrany České republiky

Lukáš Dyčka a kol., „Neradostná zpráva o skutečném stavu zabezpečení obrany České republiky“, natoaktual.cz, 28. dubna 2014, http://www.natoaktual.cz/neradostna-zprava-o-skutecnem-stavu-zabezpeceni-obrany-ceske-republiky-1o4-/na_analyzy.aspx?c=A140427_223022_na_analyzy_m02.

Strukturální adaptace NATO ve stínu bruselského minisummitu a Česko jako částečný spojenec

Jakub Kuřčák, „Strukturální adaptace NATO ve stínu bruselského minisummitu a Česko jako částečný spojenec“, Asociace pro mezinárodní otázky, 2017, http://www.amo.cz/wp-content/uploads/2017/09/AMO_strukturalni-adaptace-NATO-ve-stinu-bruselskeho-minisummitu-a-Cesko-jako-castecny-spojenec_.pdf.

06

Kontroverze

Kontroverze

Některé kontroverzní či neúspěšné kroky Severoatlantické aliance jsou často využívány jejími kritiky. Tato část se snaží kriticky vysvětlit tři nejkontroverznější témata (zásahy na Balkáně, v Libyi a vztahy s Ruskem) a zasadit je do kontextu jejich okolností.

NATO NA BALKÁNĚ: NELEGÁLNÍ, ALE LEGITIMNÍ UŽITÍ SÍLY A NEZÁVISLOST KOSOVA

Rozpad bývalé Jugoslávie s sebou přinesl spor o hranice nových jihoslovanských států, jehož hlavním nástrojem a obětí bylo civilní obyvatelstvo a teritoriální kontrola. Etnické čistky se staly válečnou taktikou zúčastněných aktérů. NATO pod mandátem RB OSN monitorovalo dodržování sankcí a bezletové zóny během konfliktu v Bosně a Hercegovině. V roce 1995 po srebrenickém masakru s více než 8 000 oběťmi a nárůstu bombardování civilních cílů srbskými jednotkami v obléhaném Sarajevu spustilo NATO leteckou kampaň ve spolupráci s misí OSN UNPROFOR na ochranu bezpečných zón pro civilisty v Bosně. Výsledkem byla Daytonská mírová dohoda o politickém uspořádání Bosny a Hercegoviny garantovaná mezinárodní misí OSN se silnou účastí NATO. Za mnohem kontroverznější je ale považován zásah NATO během kosovské války.

Napětí mezi kosovskými Albánci a Srby využil srbský prezident Milošević v roce 1998 k represím. Ty přispěly k větší radikalizaci místních obyvatel a vzniku povstalecké Kosovské osvobozené armády (KLA). Vznikal otevřený konflikt se srbskými jednotkami a vzájemné útoky na obyvatelstvo. Počet obětí různých útoků se v roce 1998 odhadoval na obou stranách kolem 1 500. Selhání při hledání politické dohody v Rambouilletu zapříčinilo novou srbskou ofenzivu využívající etnických čistek a následné bombardování Srbska ze strany NATO s cílem zabránit podobné tragédii, jaká se stala v Srebrenici. **Bombardování NATO od března do června vedlo ke stáhnutí srbských ozbrojených složek z Kosova a k přijetí rezoluce OSN 1244, která schválila mezinárodní vojenskou přítomnost vedenou OSN ke stabilizaci Kosova s hlavním příspěvkem ze strany NATO a také za účasti Ruska.** Přestože útoky značně neutralizovaly schopnosti srbské armády, podle Human Rights Watch během nich zemřelo až 527 jugoslávských občanů. Byly použity kazetové pumy a zničeno několik civilních budov, zejména při bombardování státní srbské televize v Bělehradě.

Moskva se v otázkách legitimacy nezávislosti Kosova staví na stranu Bělehradu. Intervence a ochrana Kosova Západem se pro Rusko stala argumentem pro legitimizaci intervencí v Gruzii, Čechensku či na Ukrajině. I přes snahy o puč v Černé Hoře v roce 2016 se vliv Ruska mimo Srbsko na Balkáně snižuje. V roce 2017 přijalo NATO jako svého 29. člena Černou Horu. O rok později byla do Aliance oficiálně pozvána Severní Makedonie, poté co vyřešila spor o svůj název s Řeckem. V témže roce byl aktivován přístupový proces pro Bosnu a Hercegovinu.

Kritici zásahu NATO na Balkáně poukazují na problém legality, civilních obětí a vzniku Kosova. Letecká kampaň NATO je často považována za legitimní – s cílem předejít dalším etnickým čistkám – nicméně nelegální – jelikož neměla souhlas OSN k použití síly. Následná Rezoluce RB OSN 1244 je ale vnímána jako určitý druh legalizace útoku. Srbsko také vnímá samostatnost Kosova jako narušení srbské suverenity garantované Chartou OSN. Podle kosovské strany ale kvůli etnickým čistkám Srbů proti kosovským Albáncům není již společná existence mezi Srbskem a Kosovem možná. **Neúspěch v nalezení konsenzu pro Rambouilletskou dohodu nebyl rozhodně jednostranný.** Nedostatečně tvrdý přístup proti radikální KLA, která silně přispěla ke zintenzivnění konfliktu se Srbskem, a slabá podpora umírněného prezidenta Ibrahima Rugova zaměřeného na obnovení autonomie Kosova patří mezi další zdroje kritiky NATO a západních zemí.

DOPORUČENÁ LITERATURA

Rozhovor s Nikolou Petrovičem o zahraničních vztazích Srbska a Kosovu

„Rozhovor s Nikolou Petrovičem o zahraničních vztazích Srbska a Kosovu“, Evropský bezpečnostní žurnál, 13. dubna 2017, <https://www.esjnews.com/cs/rozhovor-s-nikolou-petrovicem-o-zahranicnich-vztazich-srbska>.

Válka v Bosně a Hercegovině vzala sto tisíc životů. Jizvy nejsou zhojeny ani po 25 letech

„Válka v Bosně a Hercegovině vzala sto tisíc životů. Jizvy nejsou zhojeny ani po 25 letech“, ČT24, 3. března

2017, <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2048530-valka-v-bosne-a-hercegovine-vzala-sto-tisic-zivotu-jizvy-nejsou-zhojeny-ani-po-25>.

Pivotal Deterrence and the Kosovo War: Why the Holbrooke Agreement Failed

Timothy Crawford, „Pivotal Deterrence and the Kosovo War: Why the Holbrooke Agreement Failed“, Political Science Quarterly 116, č. 4, (2002): 499-523.

Why did we bomb Belgrade?

Michael McGwire, „Why did we bomb Belgrade?“, International Affairs 76, č. 1 (2000), 1-23.

OPERACE NATO V LIBYI: NEZBYTNÉ ZABRÁNĚNÍ GENOCIDĚ, NEBO NELEGÁLNÍ ZMĚNA REŽIMU?

V průběhu února 2011 začaly ve východní části Libye probíhat protesty a demonstrace proti Kaddáfího režimu. Odpovědí na tyto mírové protesty byla násilná represe, která během pouhých několika dní připravila o život desítky obyvatel. Den 17. únor 2011 je pak v Libyi oslavován jako počátek revoluce. Míra brutality ze strany vládního režimu velice rychle eskalovala. Již koncem února vydala Rada bezpečnosti (RB) Organizace spojených národů (OSN) rezoluci (S/RES/1970), ve které odsuzuje systematické porušování lidských práv a míru a násilí použitého proti civilnímu obyvatelstvu. Významnou skutečností zůstává, že brutalitu režimu neodsoudila pouze OSN, ale i Liga arabských států, Africká unie a generální tajemník Organizace islámské spolupráce.

Rezoluce RB OSN 1970 a ani tlak mezinárodní komunity však ke stabilizaci situace nevedly. Naopak míra násilností ze strany Kaddáfího režimu začala odpovídat zločinům proti lidskosti. Pokračující výhrůžky libyjského vůdce o útocích na civilní obyvatelstvo přinesly obavy z dalšího masakru. Proto dne 17. března 2011 schválila RB OSN rezoluci 1973, která povolila členským státům využít dostupné prostředky k ochraně libyjského civilního obyvatelstva, k vytvoření bezletové zóny a k zajištění zbrojního embarga. Ačkoliv se několik členů Rady bezpečnosti hlasování zdrželo, žádný se nepostavil proti (N.B. Ruská federace a Čínská lidová republika jako stálí členové RB mohly tuto rezoluci vetovat). O několik dní později byl na Muammara Kaddáfího kvůli jeho zločinům proti lidskosti vydán zatykač Mezinárodního trestního soudu.

Je důležité podotknout, že v rámci rezoluce 1970 se Rada bezpečnosti OSN také explicitně odvolávala na doktrínu „odpovědnost chránit“ (Responsibility to Protect, zkratka R2P). Právě tato doktrína, původně podpořena světovými vůdci na summitu OSN v roce 2005, zdůrazňovala, že je odpovědností každého státu chránit své občany před masovým vyvražďováním, etnickými čistkami či genocidou. V případě, že ochrana ze strany státu selhává, je potom zodpovědností mezinárodní komunity takto postiženým obyvatelům pomoci. V tomto duchu byla následně schválena i výše uvedená RB OSN 1973.

V této atmosféře se 22. března 2011 NATO zejména z iniciativy Francie, Velké Británie a Itálie rozhodlo rezoluci OSN začít naplňovat. Mise NATO Unified Protector se s ohledem na rezoluci RB OSN 1973 omezila pouze na tři hlavní cíle: 1) zajištění zbrojního embarga ve Středozemním moři, z důvodů zamezení dalšího přílivu zbraní a žoldnérů skrze námořní cesty; 2) zřízení bezletové zóny, aby prorežimní vojenské letouny nemohly útočit na civilní cíle; 3) uskutečnění námořních a leteckých úderů proti vojenským cílům, které ohrožují civilní obyvatelstvo.

Podstatným aspektem mise Unified Protector byly tři hlavní principy, na kterých byla operace postavena. **Zásah NATO vyplýval z mandátu OSN (RB OSN**

rezoluce 1973), který pro takový zásah poskytoval právní rámec. Operace měla velkou regionální i mezinárodní podporu – nikoliv pouze ze strany OSN, klíčovou roli sehrála také podpora Ligy arabských států. Ostatně státy jako Katar nebo Spojené arabské emiráty se do operace samy aktivně zapojovaly. Konečně operace NATO v Libyi byla postavena i na principu nezbytnosti s ohledem na míru brutality, které se Kaddáfího vojenské síly na civilním obyvatelstvu dopouštěly. V říjnu 2011, poté co byly všechny tři výše uvedené cíle splněny, po Kaddáfího smrti a pádu jeho vlády, byla mise trvající sedm měsíců ukončena.

Zůstává faktem, že Severoatlantická aliance svou účastí v libyjské občanské válce na straně opozice přispěla k pádu diktátorského režimu Muammara Kaddáfího. Kritika, která už v průběhu mise zaznívala například ze strany Ruské federace, poukazovala na to, že jednotky NATO útočily na Kaddáfího síly i nad rámec mandátu OSN - v situacích, ve kterých civilní obyvatelstvo nebylo hrozbě vystaveno. Severoatlantická aliance připustila, že některé útoky mohly opozičním silám vojensky pomoci. NATO ovšem zdůraznilo, že všechny takové útoky byly vedeny v souladu s rezolucemi RB OSN 1970 a 1973 tak, aby eliminovaly právě cíle, které skutečně představovaly pro civilní obyvatelstvo hrozbu. Nakonec bylo rozhodnutí RB OSN ukončit mandát pro operaci v Libyi učiněno v rozporu s přáním libyjské dočasné národní přechodné rady, která žádala o odklad ukončení. Zúčastněné země NATO nikdy otevřeně nedeklarovaly, že by intervence prakticky cílila na změnu režimu, k čemuž neměly mandát a což by vyžadovalo robustní ekonomickou, politickou, společenskou a bezpečnostní rekonstrukční misi, usku- tečněnou souběžně s probíhajícími snahami v Iráku a Afghánistánu. I přesto zá- sah Severoatlantické aliance v Libyi situaci do značné míry z dlouhodobého hle- diska destabilizoval a země se po intervencích zvenku bez komplexní zahraniční pomoci ocitla v další krvavé občanské válce.

DOPORUČENÁ LITERATURA

Operace Unified Protector

„Operace Unified Protector: Zapojení Severoatlantické aliance do konfliktu v Libyi v roce 2011“, natoaktual.cz, 2012,

http://data.idnes.cz/soubory/na_knihovna/A150217_M02_027_

FB1201_LIBYE.PDF.

Libye: chaos, bezvládí a IS pět let po intervenci NATO

Martin Dunaj, „Libye: chaos, bezvládí a IS pět let po intervenci NATO“, natoaktual.cz, 24. května 2015, http://www.natoaktual.cz/libye-chaos-bezvladi-a-is-pet-let-po-intervenci-nato-fx6-/na_analyzy.aspx?c=A160524_141954_na_analyzy_m02.

VZTAHY NATO-RUSKO: OD SPORU O ROZŠÍŘOVÁNÍ NATO K ANEXI KRYMU

Dvěma základními problémy vztahů mezi NATO a Ruskem se v průběhu 90. let stalo téma rozšiřování NATO o státy rozpuštěné Varšavské smlouvy či státy, které získaly nezávislost s rozpadem SSSR (zejména pobaltské republiky), a téma zahraničních operací NATO (viz NATO na Balkáně a NATO a operace v Libyi).

Přestože nebylo rozšiřování NATO na východ nikdy oficiálně vyloučeno, větší na západních politiků té doby neoficiálně ruskou stranu přesvědčovala, že rozšíření NATO není plánováno. Situace se ovšem změnila s rozpadem Varšavské smlouvy a Sovětského svazu. Rozhodující byl nicméně zájem samotných postkomunistických zemí vstoupit do NATO jako krok k zajištění své svrchovanosti a bezpečnosti s cílem zabránit opakování mocenského vakua ve střední a východní Evropě po první světové válce, které umožnilo vznik druhé světové války.

Rozhodnutí východoevropských zemí o vstupu do NATO bylo doprovázeno dostatečným vyjednáváním a ústupky mezi Ruskem a západními zeměmi. Výsledná dohoda o vzájemných vztazích Rusko-NATO pak zahrnovala závazek Severoatlantické aliance nepřesouvat jaderné zbraně ani nezřizovat stálé základny na území východoevropských členů NATO, mimo případ ohrožení či mírové mise. Díky těmto ujednáním Rusko strpělo nejprve sjednocení Německa a poté rozšíření Aliance o ČR, Polsko a Maďarsko v roce 1999. **U další vlny rozšiřování v roce 2004 však Rusko a západní země nenašly cestu ke komunikaci a vzájemným ústupkům, díky kterým by Rusko přijalo demokratické rozhodnutí zejména tří pobaltských republik vstoupit do NATO.**

Vztahy se dočasně zlepšily po teroristických útocích na USA 11. září 2001. Specifičnost vztahu s Ruskem Aliance potvrdila v roce 2002 založením Rady NATO-Rusko, která sloužila k projednávání bezpečnostních otázek a rozvoji vzájemné spolupráce. Aliance a Rusko skutečně výrazně spolupracovaly v oblastech, jako byl například boj proti terorismu, válka v Afghánistánu, mírové mise na Balkáně nebo boj s organizovaným zločinem. Vztahy s Ruskem se však začaly postupně zhoršovat ve chvíli, kdy o členství v Alianci začaly jevit zájem také Gruzie a Ukrajina, které Rusko pokládá za svou sféru vlivu. Nesouhlas s tímto děním artikuloval ruský prezident Vladimir Putin v roce 2007 na mnichovském bezpečnostním fóru. Logiku sfér vlivu jednotlivých mocností však nelze přijmout, neboť světový řád se opírá o suverenitu rozhodování států bez ohledu na jejich sílu a velikost a nelze tedy některému státu „zakázat“, aby se o členství v NATO ucházel.

K první otevřené eskalaci napětí došlo v roce 2008, kdy propukl **konflikt mezi Ruskem a Gruzii**. Tato krize vztahů byla ještě překonána, avšak naděje na zlepšení vztahů spojené s nástupem nového ruského prezidenta Dmitrije Medveděva (vládl

mezi lety 2008–2012) se nenaplnily. Průběh tzv. arabského jara (viz kapitola Libye) si ruské politické vedení vykládalo jako další signál nepřátelských úmyslů západních států. Bodem zlomu ve vzájemných vztazích byla krize na Ukrajině v roce 2013, která začala revolucí vedoucí ke svržení prezidenta Viktora Janukovyče. Rusko reagovalo **anexí Krymu a pokusem o destabilizaci východní Ukrajiny** v průběhu roku 2014, na kterém se podílely jeho tajné služby a posléze i armáda. Konflikt na východě Ukrajiny se nepodařilo vyřešit dodnes. NATO po této agresi zastavilo veškeré společné projekty, avšak stále se snaží o udržování vzájemné komunikace, aby předešlo případným nedorozuměním s fatálními následky.

Vzhledem k pokračujícímu agresivnímu chování Ruska (provokace v podobě přeletů vojenských letadel nad členskými státy, útočná rétorika ruských státních médií, snaha o podvracení demokratických institucí v západních státech podporou extrémistů a šířením dezinformací atd.) je NATO nuceno reagovat. Klíčovou součástí této reakce bylo vyslání jednotek složených z vojáků všech členských států do Polska a Pobaltí v rámci alianční předsunuté přítomnosti. Dalším důležitým krokem je rozvíjení kapacit a spolupráce v nových odvětvích (kyberprostor, strategická komunikace atp.). Tyto kroky mají sloužit k odstrašení Ruska od dalších agresivních akcí. Zároveň však Aliance udržuje dialog s Ruskem (například v rámci Rady NATO-Rusko) a řeší otázky společného zájmu.

DOPORUČENÁ LITERATURA

Každý má právo na vlastní názor, ne na vlastní fakta

Jiří Šedivý, „Každý má právo na vlastní názor, ne na vlastní fakta“, Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 26. října 2016, https://www.mzv.cz/nato.brussels/cz/aktualni_temata/kazdy_ma_pravo_na_vlastni_nazor_ne_na.html.

Rozšiřování NATO: Jak a proč Severoatlantická aliance přijímá nové členy

„Rozšiřování NATO: Jak a proč Severoatlantická aliance přijímá nové členy“, natoaktual.cz, 2012, http://data.idnes.cz/soubory/na_knihovna/A150217_M02_008_FB1202_ROZSIROVANI.PDF.

NATO a Rusko – vztahy odsouzené ke zklamání?

James Sherr, „NATO a Rusko – vztahy odsouzené ke zklamání?“, NATO Review, 2011, https://www.nato.int/docu/review/2011/NATO_Russia/Disappointment/CS/index.htm.

Současné vztahy NATO-Rusko: Jak se změnily po ruské intervenci na Ukrajině

„Současné vztahy NATO-Rusko: Jak se změnily po ruské intervenci na Ukrajině“, natoaktual.cz, 2015, http://data.idnes.cz/soubory/na_knihovna/A151208_M02_026_FB1503_RUSKO.PDF.

KLÍČOVÉ OTÁZKY:

1. Klíčovým článkem Severoatlantické smlouvy z roku 1949 je článek 5. Popiš, proč je významný a jakou roli plní.

2. Které tvrzení o Severoatlantické radě je nepravdivé?

- a. Nejvyšší jednání se koná jednou za dva roky.
- b. Rozhoduje se na základě jednomyslného konsenzu.
- c. Skládá se z náčelníků generálních štábů.
- d. Setkává se minimálně jednou týdně.

3. Jak se jmenuje dokument, který popisuje aktuální strategii NATO?

- a. Bezpečnostní strategie NATO
- b. Severoatlantická smlouva
- c. Politická směrnice ministrů obrany NATO
- d. Strategická koncepce NATO

4. Jak může ČR nejlépe zajišťovat své životní zájmy?

- a. Teritoriální obranou hranic ČR
- b. Samotným členstvím v NATO
- c. Plněním spojeneckých závazků a posilováním multilaterální spolupráce
- d. Participací v zahraničních misích OSN, NATO a EU

5. Jaké jsou hlavní rysy bezpečnostního prostředí?

- a. Vojenské soupeření velkých mocností
- b. Provázanost civilních a vojenských oblastí a nadnárodní charakter hrozeb
- c. Nárůst terorismu a migrace
- d. Rostoucí vojenské výdaje

6. Jak efektivní mohou být vojenské kapacity k řešení mezinárodní bezpečnosti?

- a. Mohou přispět k řešení symptomů a pomoci k civilnímu řešení hlavních příčin.
- b. Vyřeší primární příčiny silou a nastolí pořádek.
- c. Vojenské kapacity nemohou nijak přispět k mezinárodní bezpečnosti.
- d. Vojenské schopnosti jsou zdrojem nebezpečí ve světě.

7. Které z aktivit přijalo NATO pro zajištění spojenců na východním křídle?

- a. Přesun několika divízi na ruské hranice
- b. Permanentní základna amerických jednotek v Estonsku
- c. Zvýšení vojenské mobility a rotace mnohonárodních sil v Pobaltí
- d. Vyslání 30 praporů, 30 letek, 30 námořních plavidel na Ukrajinu

8. Vyber si jedno z témat (regionální konflikty, terorismus, migrace, kybernetická bezpečnost) a popiš, co pro něj Aliance dělá.

9. Vyber a popiš alespoň jednu současnou misi Severoatlantické aliance.

10. V jakém roce vstoupila ČR do NATO?

11. Jak se jmenuje český občan, který zastával jednu z nejvyšších pozic v rámci NATO? O jakou pozici šlo?

- a. Generál Petr Pavel, předseda vojenského výboru NATO
- b. František Mičánek, děkan NATO Defense College
- c. Karel Kovanda, zástupce ředitele pro vnější vztahy EU

12. Vyjmenuj alespoň tři mise NATO, ve kterých aktivně působila či působí Armáda České republiky.

13. Jaký je hlavní závazek ČR vůči kolektivní obraně NATO?

- a. Přispět leteckou jednotkou
- b. Přispět mechanizovanou brigádou
- c. Přispět polní nemocnicí
- d. Přispět protichemickou jednotkou

14. Proč je důležité, aby se ČR zúčastnila zahraničních misí NATO?

- a. Česko tak může nahradit nedostatečné výdaje na obranu.
- b. Česko tak přebírá svůj podíl na společné bezpečnosti.
- c. Česko tak může otestovat novou vojenskou techniku.
- d. Čeští vojáci si mohou vydělat více peněz.

Autoři

Petr Boháček je analytikem Výzkumného centra AMO se zaměřením na transatlantickou bezpečnost, domácí a zahraniční politiku Spojených států a vesmírnou politiku. Dále působí jako ředitel Evropského bezpečnostního žurnálu, spolupracovník Ústavu mezinárodních vztahů a doktorský student v oboru Sociologie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy.

Michal Bokša je analytikem Výzkumného centra AMO se zaměřením na mezinárodní bezpečnost a informační válku. Přednáší na Vysoké škole ekonomické v Praze a působí jako výzkumník v German Marshall Fund of the United States.

Jakub Kufčák je analytikem Výzkumného centra AMO se zaměřením na Severoatlantickou alianci a bezpečnostní politiku. Dále se zajímá o zahraniční a bezpečnostní politiku SRN, problematiku členství Gruzie v NATO a obrannou a bezpečnostní spolupráci v rámci Visegrádské skupiny.

Jonáš Syrovátka je programovým manažerem v Pražském institutu bezpečnostních studií, kde se zaměřuje na problematiku dezinformací a strategické komunikace. V rámci doktorského studia na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity se zabývá historií a vývojem ruského politického systému.

AMO

ASOCIACE PRO MEZINÁRODNÍ OTÁZKY (AMO)

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Základním posláním AMO je přispívat k hlubšímu porozumění mezinárodnímu dění. Poskytujeme prostor pro vyjadřování a realizaci idejí, myšlenek a projektů sloužících k rozvoji vzdělanosti, porozumění a tolerance mezi lidmi.

AMO je jedinečnou transparentní platformou, která zprostředkovává dialog mezi zástupci široké veřejnosti, akademické sféry, občanského sektoru, politiky a byznysu. Dlouhodobě podporuje zájem občanů České republiky o mezinárodní otázky a poskytuje informace nezbytné pro utváření vlastního názoru na současné dění doma i ve světě.

AMO je pořadatelem Pražského studentského summitu, celoročního vzdělávacího projektu s více než dvacetiletou tradicí pro více než 400 studentů základních, středních i vysokých škol z celé České republiky, který dává mladým lidem možnost rozšiřovat si znalosti v oblasti mezinárodního dění, lidských práv, ekonomie, mezinárodního vzdělávání, vědecké a kulturní spolupráce, mezinárodní bezpečnosti či životního prostředí, tříbit své kritické myšlení a zároveň prohlubovat rétorické, prezentační a argumentační dovednosti. www.studentsummit.cz.

AMO:

- formuluje a vydává studie a analýzy,
- pořádá mezinárodní konference, expertní semináře, kulaté stoly, veřejné diskuse,
- organizuje vzdělávací projekty,
- prezentuje kritické názory a komentáře k aktuálnímu dění pro domácí a zahraniční média,
- vytváří příznivější podmínky pro růst nové generace expertů,
- podporuje zájem o disciplínu mezinárodních vztahů mezi širokou veřejností,
- spolupracuje s řadou dalších domácích i zahraničních institucí.

ZŮSTAŇTE S NÁMI!

- www.facebook.com/AMO.cz
- www.twitter.com/AMO_cz
- www.youtube.com/AMOCz
- www.linkedin.com/company/AMOCz
- www.instagram.com/AMO.cz

Zdroje

SEZNAM OBRÁZKŮ

- 1. Mapa členů Severoatlantické aliance a Evropské Unie** **3**
 Zdroj: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/bd/EU_and_NATO.svg
- 2. Zasedání Severoatlantické rady: 16. prosince 1957, Paříž.** **5**
 Zdroj: <https://www.nato.int/pictures/database/large/b00894.jpg>
- 3. Originál Severoatlantické smlouvy** **6**
 Zdroj: https://www.nato.int/ebookshop/video/declassified/doc_files/TREATY.pdf
- 4. Struktura velení NATO** **7**
 Zdroj: https://images.slideplayer.cz/9/2592234/slides/slide_29.jpg?fbclid=IwAR2vGWJCB_KvLbwMyU9yU5pPjq_IrQPrgdvw84uD-PvOgEWdvz3gCd9aC_s
- 5. 179. zasedání Vojenského výboru vedeného jeho předsedou generálem Petrem Pavlem** **8**
 Zdroj: <https://www.flickr.com/photos/nato/41445694734/in/album-72157669066132788/>
- 6. Hlavní hrozby dle BS ČR.** **15**
 Zdroj: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>
- 7. Hlavní hrozby dle BS ČR.** **16**
 Zdroj: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>
- 8. Protiraketová obrana** **25**
 Zdroj: Vlastní zpracování
- 9. Mezinárodní jednotky NATO** **26**
 Zdroj: eFP:(https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2018_12/20181204_181204-MAP-eFP-eng.pdf)
- 10. Mapa rozšiřování Severoatlantické aliance** **33**
 Zdroj: https://en.wikipedia.org/wiki/Enlargement_of_NATO#/media/File:History_of_NATO_enlargement.svg
- 11. Podíl výdajů na obranu na celkových výdajích.** **46**
 Zdroj: https://www.offiziere.ch/wp-content/uploads-001/2018/08/NATO_equipment_expenditure.png

